

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Taloudellinen katsaus Talvi 2021

Talousnäkymät

Valtiovarainministeriön julkaisu – 2021:70

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2021:70

Taloudellinen katsaus

Talvi 2021

Valtiovarainministeriön kansantalousosasto

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Valtiovarainministeriö

© CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-367-884-2

ISSN pdf: 1797-9714

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2021

Taloudellinen katsaus, talvi 2021

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2021:70**Julkaisija** Valtiovarainministeriö**Teema**

Talousnäkyvät

Yhteisötekijä Kansantalouselosasto**Kieli** Suomi**Sivumäärä** 74**Tiivistelmä**

BKT:n arvioidaan kasvavan 3,4 % v. 2021. Covid-19-pandemian pahentuminen vuoden 2021 lopulla lisää taloudenpitäjien epävarmuutta ja hidastaa talouskasvua tilapäisesti vuodenvaihteen ympärillä. BKT:n kasvu pysyy 3,0 prosentissa v. 2022, sillä usealla toimialalla tuotanto on edelleen pandemiaa edeltävän tason alapuolella. Talouden kasvu kuitenkin hidastuu ja BKT:n arvioidaan kasvavan 1,5 % v. 2023 ja 1,4 % v. 2024.

Ennusteessa oletetaan, että tautitilanteen heikentyminen hidastaa talouden toipumista vain hetkellisesti. Taudinkehitykseen, virusmuunnoksiin sekä rokotekattavuuteen liittyvä epävarmuus on uudelleen lisääntynyt.

Energian hinta pitää inflaatiota yllä vuodenvaihteen ympärillä ja kääntyy vähitellen alenevaksi vuoden 2022 aikana. Nopean inflaation taustalla on sekä kysyntä- että tarjontapuolen tekijöitä. Inflaation nousun oletetaan jäävän tilapäiseksi kysyntä- ja tarjontahäiriöiden vähitellen helpottaessa.

Julkisen talouden alijäämä pienenee voimakkaasti vuosina 2021-2023. Alijäämä ei kuitenkaan poistu kokonaan ripeän talouskasvun aikana. Myös velka suhteessa bruttokansantuotteeseen laskee väliaikaisesti talouden elpyessä ja alijäämän pienentyessä. Talouskasvun hidastuessa velkasuhde kääntyy uudelleen kasvuun.

Asiasanat talousnäkyvät, julkinen talous, taloudellinen kehitys**ISBN PDF** 978-952-367-884-2**ISSN PDF** 1797-9714**Julkaisun osoite** <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-884-2>

Ekonomisk översikt, vinter 2021

Finansministeriets publikationer 2021:70		Tema	Ekonomiska utsikter
Utgivare	Finansministeriet		
Utarbetad av	Ekonomiska avdelningen		
Språk	Finska	Sidantal	74

Referat

Bruttonationalprodukten beräknas öka med 3,4 procent 2021. Den förvärrade covid-19-pandemin i slutet av 2021 ökar de ekonomiska aktörernas osäkerhet och bromsar upp den ekonomiska tillväxten tillfälligt kring årsskiftet. BNP-tillväxten stannar på 3,0 procent 2022, eftersom produktionen inom flera branscher fortfarande är på en lägre nivå än före pandemin. Den ekonomiska tillväxten dämpas dock och BNP beräknas öka med 1,5 procent 2023 och 1,4 procent 2024.

I prognosen uppskattas en försämring av coronavirusläget inte begränsa återhämtningen inom ekonomin på ett betydande sätt. Den osäkerhet som är förknippad med sjukdomens utveckling, virusvarianter och vaccinationstäckning har dock ökat igen.

Energipriset håller inflationen uppe kring årsskiftet, men den börjar så småningom avta under 2022. Den snabba inflationen beror på faktorer som gäller både tillgång och efterfrågan. Inflationsökningen uppskattas bli tillfällig i och med att de störningar som gäller tillgång och efterfrågan så småningom minskar.

Underskottet i de offentliga finanserna minskar kraftigt 2021–2023. Underskottet försvinner likväl inte helt under den snabba ekonomiska tillväxten. Skulden i förhållande till bruttonationalprodukten sjunker också tillfälligt när ekonomin återhämtar sig och underskottet minskar. När den ekonomiska tillväxten mattas av börjar skuldkvoten emellertid öka igen.

Nyckelord ekonomiska utsikter, offentlig ekonomi, ekonomisk utveckling

---

ISBN PDF 978-952-367-884-2 **ISSN PDF** 1797-9714

URN-adress <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-884-2>

Economic Survey, Winter 2021

Publications of the Ministry of Finance 2021:70**Publisher** Ministry of Finance**Subject** Economic Prospects**Group Author** Economics Department**Language** Finnish**Pages** 74

Abstract

Finland's gross domestic product is expected to grow by 3.4% in 2021. The deterioration of the COVID-19 pandemic in late 2021 increases uncertainty for economic decision-makers and will temporarily slow down economic growth around the turn of the year. Finland's GDP growth will remain at 3.0 per cent in 2022, as production in many sectors is still below the pre-pandemic level. However, economic growth will slow down and Finland's GDP is expected to grow by 1.5% in 2023 and by 1.4% in 2024.

In the forecast, the deterioration of the pandemic is expected to slow down the recovery of the economy only temporarily. Uncertainties related to the manner in which the disease develops, virus mutations and vaccination coverage have again increased.

Energy prices will sustain inflation around the turn of the year and will gradually turn to a decline during 2022. The underlying factors behind the high inflation are related to both supply and demand. The rise in inflation is expected to be temporary as the disturbances in demand and supply are gradually eased.

The general government deficit will decrease substantially in 2021–2023. However, the deficit will not be fully eliminated during the period of rapid economic growth. Debt relative to GDP will also decrease temporarily as the economy recovers and the deficit is reduced. The debt ratio will again turn to growth as economic growth slows down.

Keywords economic prospects, public finance, economic development

---

ISBN PDF 978-952-367-884-2**ISSN PDF** 1797-9714**URN address** <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-884-2>

Toteutunutta kehitystä koskevien tietojen lähde: Tilastokeskus ellei muuta mainittu.

TAULUKOISSA KÄYTETYT SYMBOLIT JA LYHENTEET

-	Ei mitään ilmoitettavana
0	Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
..	Tietoa ei ole saatu
.	Loogisesti mahdoton esitettäväksi
**	Ennuste
CPB	CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis
HWWI	Hamburgisches WeltWirtschafts Institut
IMF	Kansainvälinen valuuttarahasto
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
TEM	Työ- ja elinkeinoministeriö
VM	Valtiovarainministeriö

Kukin taulukoiden luvuista on pyöristetty erikseen.

TALOUDELLINEN KATSAUS TALVI 2021

Katsauksessa esitetään vuosien 2021–2024 taloudellista kehitystä koskeva ennuste. Lyhyen ajan talousennusteen ohella se sisältää myös vuoteen 2026 ulottuvan talouden keskipitkän ajan kehitysarvion.

Katsauksessa esitetyt ennuste ja kehitysarvio on laadittu kansantalousosastolla riippumattomasti perustuen lakiin talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista (869/2012).

Katsauksen tarkastelujen pohjana ovat Tilastokeskuksen marraskuussa 2021 julkaistamat kansantalouden neljännesvuositilinpidoon tiedot sekä muut julkiset tilastot, jotka on saatu käyttöön 13.12.2021 mennessä.

Helsingissä joulukuussa 2021

Valtiovarainministeriön kansantalousosasto

Mikko Spolander
Osastopäällikkö, ylijohdaja

Jukka Railavo
Finanssineuvos
Reaalitalouden
yksikön päällikkö

Marja Paavonen
Finanssineuvos
Julkisen talouden
yksikön päällikkö

Sisältö

Esipuhe	9
Yhteenveto	12
1 Talousnäkymät	22
1.1 Kansainvälinen talous.....	22
1.1.1 Maailmantalous.....	22
1.1.2 Maailmankauppa.....	25
1.1.3 Riskit.....	26
1.2 Ulkomaankauppa.....	34
1.2.1 Vienti ja tuonti.....	34
1.2.2 Hinnat ja vaihtotase.....	36
1.3 Kotimainen kysyntä.....	37
1.3.1 Yksityinen kulutus.....	37
1.3.2 Julkinen kulutus.....	41
1.3.3 Yksityiset investoinnit.....	41
1.3.4 Julkiset investoinnit.....	44
1.4 Kotimainen tuotanto.....	46
1.4.1 BKT.....	46
1.4.2 Jalostus.....	49
1.4.3 Palvelut.....	52
1.5 Työvoima.....	53
1.6 Tulot, kustannukset ja hinnat.....	57
1.6.1 Palkat.....	57
1.6.2 Kuluttajahinnat.....	58
2 Julkinen talous	61
2.1 Julkisyhteisöt yhteensä.....	61
2.2 Valtionhallinto.....	65
2.3 Paikallishallinto.....	68
2.4 Hyvinvointialueet.....	72
2.5 Sosiaaliturvarahastot.....	73
Kehikko:	
Inflaation kiihtymisen taustalla on kysyntä- ja tarjontapuolen tekijöitä.....	28

Esipuhe

Talouden yleiskuva on pysynyt melko vakaana syksyn aikana huolimatta covid-19-pandemian kiihtymisestä uudelleen ja virusmuunnosten aiheuttamasta epävarmuuden kasvusta.

Maailmantalous jatkaa nopeaa toipumistaan ja vetää Suomen taloutta mukanaan, vaikka ripeimmän kasvun vaihe onkin ohi. Kasvun tasoittuminen näkyy Suomessa esimerkiksi teollisuuden tilauksissa. Ne kasvavat edelleen hyvää vauhtia, mutta selvästi edeltäneitä kuukausia hitaammin. Kasvun tasoittumisesta huolimatta elinkeinoelämän suhdannenäkymä on pysynyt hyvänä ja luottamus tulevaisuuteen on vahvaa. Työllisyys kohenee nopeasti ja työttömyys alenee. Samalla työpaikkoja on avoimina enemmän kuin koskaan ja pitkäaikaistyöttömyys on jäänyt korkealle tasolle. Epävarmuuden kasvu näyttää alkaneen nakertaa kotitalouksien luottamusta Suomen talouteen, mutta luottamus omaan talouteen on säilynyt vahvana.

Inflaatio on kiihtynyt maailmalla ja Suomessa ja on nyt tarkan luupin alla. Inflaation pitkittymistä ja kustannuskierrettä, joka johtaisi rahapolitiikan kiristämiseen nopeassa tahdissa, ei pidetä todennäköisenä euroalueella. Inflaatio-odotukset ovat ankkuroituneet Euroopan keskuspankin inflaatiotavoitteen mukaisiksi. Rahoitusolojen odotetaan jatkuvan kevyinä. Yhdysvalloissa tilanne on toinen ja riski rahoitusolojen kiristymisestä suurempi.

Käsillä olevan valtiovarainministeriön ennusteen voi vetää yhteen seuraavasti.

Vuosina 2021 ja 2022 talous jatkaa nopeaa nousuaan kuopasta ja työllisyys kasvuaan, vaikka vuodenvaihteen ympärillä kasvu jääkin aiemmin arvioitua hitaammaksi epidemian kiihtymisen ja rajoitustoimien vuoksi. Ripeän kasvun vaihe tasoittuu vuoden 2022 aikana maailmalla ja sen myötä myös Suomessa. Vuodesta 2023 eteenpäin talous kasvaa 1-1½ prosentin vauhtia.

Ripeä kasvu ja epidemian hoitoon kytkeytyneen rahankäytön päätyminen pienentävät julkisen talouden alijäämää nopeasti vuosina 2021-2023. Julkisen talouden velkasuhteen kasvu taittuu väliaikaisesti, mutta talouskasvun vaimetessa velkaantuminen jatkuu.

Onnistuminen pandemian hoidossa voi sysätä maailmantalouden, yritysten investoinnit ja kotitalouksien kulutuksen ennustettua ripeämpään kasvuun. Epäonnistuminen päinvastoin. Jos olemassa olevat rokotteet eivät tehoaisikaan virusmuunnoksiin, talouden näkymät olisivat tyystin erilaiset.

Sikäli, kun epidemia vähitellen lientyy ja elämä palaa normaalinpiin uomiinsa, kansainväliset talousjärjestöt ovat suositelleet maita palaamaan politiikkaan, joka varmistaa, että julkinen velkaantuminen on sopusoinnussa maiden velanhoitokyvyn kanssa pidemmällä aikavälillä. Samaan aikaan julkisia voimavaroja pitäisi kohdentaa enenevästi tukemaan talouden siirtymää kohti hiilineutraalia tuotantoa ja kulutusta.

Neuvo on osuva myös Suomelle, etenkin, kun meillä väestön ikääntyminen lisää julkisia menoja ja heikentää talouden velanhoitokykyä pitkälle tulevaisuuteen.

Ratketakseen yhtälö vaatii osaamista, uusia teknologisia ratkaisuja, mittavia yksityisiä investointeja ja tehokasta julkista sektoria. Lyhyesti sanottuna etulinjan kilpailukykyä, joka sekä luo että houkuttelee Suomeen yrityksiä ja osaajia, ja tarkkaa julkista rahankäyttöä.

Julkinen valta voi tukea talouden kilpailukykyä suoraan kohdentamalla varoja esimerkiksi koulutukseen, tutkimukseen, yhteiskunnan infrastruktuuriin ja terveyden edistämiseen. Koska julkisen rahankäytön raami on tiukka, julkiselle vallalle on vähintään yhtä tärkeää säätää taloudellisen toiminnan puitteista tavalla, joka edesauttaa yksityistä työvoiman tarjontaa, tuotekehitystä, innovaatioita ja investointeja. Kun tässä onnistutaan, myös julkisen rahankäytön raami laajenee.

Kun julkinen velka kasvaa suhteessa talouden kykyyn luoda tuloja, julkisen taloudenpidon riskit kasvavat. Velka ei ole ilmainen lounas edes näinä nollakorkojen aikoina. Siksi velkaantumisen perään pitää katsoa ja riskejä arvioida tarkasti. Julkisessa taloudenpidossa pitäisi pyrkiä noudattamaan sääntöjä, jotka tukevat suunnitelmallista ja pitkäjänteistä rahankäyttöä.

Kansainväliset talousjärjestöt ovat toistuvasti korostaneet tätä maille antamissaan suosituksissa. Suositus on mitä ajankohtaisin epidemiaan liittyvää rahankäyttöä su-
latellessa ja talouden käynnissä olevan rakennemuutoksen keskellä.

Yhteenveto

Talouden suhdannenäkymät vuosina 2021-2024

Bruttokansantuotteen (BKT) arvioidaan kasvavan 3,4 % v. 2021. Covid-19-pandemian pahentuminen vuoden 2021 lopulla lisää taloudenpitäjien epävarmuutta ja hidastaa talouskasvua tilapäisesti vuodenvaihteen ympärillä. BKT:n kasvu pysyy 3,0 prosentissa v. 2022, sillä usealla toimialalla tuotanto on edelleen pandemiaa edeltävän tason alapuolella. Talouden kasvu kuitenkin hidastuu ja BKT:n arvioidaan kasvavan 1,5 % v. 2023 ja 1,4 % v. 2024.

Ennusteessa oletetaan, että tautitilanteen heikentyminen hidastaa talouden toipumista vain hetkellisesti. Taudinkehitykseen, virusmuunnoksiin sekä rokotekattavuuteen liittyvä epävarmuus on uudelleen lisääntynyt.

Julkisen talouden alijäämä pienenee voimakkaasti vuosina 2021-2023. Alijäämä ei kuitenkaan poistu kokonaan ripeän talouskasvun aikana, sillä julkiset menot ovat rakenteellisesti tuloja suuremmat. Myös velka suhteessa bruttokansantuotteeseen laskee väliaikaisesti, kun talous elpyy ja alijäämä pienenee. Talouskasvun hidastuessa velkasuhde kääntyy uudelleen kasvuun.

Maailmantalouden kasvunäkymiä varjostaa inflaation kiihtyminen

Maailmantalous kasvaa 6,1 % v. 2021, kasvu tasaantuu 4,6 prosenttiin v. 2022 ja hidastuu edelleen 3,4 prosenttiin v. 2023 ja 3,0 prosenttiin v. 2024. Maailmantalouden kasvunäkymiä varjostavat pandemian pitkittyminen, tarjontaketjujen häiriöt sekä nopeasti kiihtynyt inflaatio. Pandemia on koetellut erityisesti Eurooppaa loppuvuodesta 2021. Globaalit tarjontaketjut ovat häiriintyneet eri syistä johtuen, kuten puoli-johteiden saatavuuden vaikeudesta, konttiliikenteen häiriöistä sekä työvoima- ja konepulasta satamissa.

Kuluttajahintainflaatio on kiihtynyt nopeasti maailmanlaajuisesti. Taustalla ovat mm. tarjontaketjujen häiriöt ja energian hinnan nousu. Sähkön hinta on erittäin

korkealla Euroopassa mm. maakaasun hinnan nousun takia. Inflaatiopaineiden ennakoidaan laajasti hellittävän vuoden 2022 kuluessa, mutta riski pidempiaikaisesta inflaatiosta ja sen aiheuttamasta laajemmasta kustannuspaineesta talouksissa on kasvanut.

Maailmankauppa kasvaa 4,8 % v. 2022 ja 4,4 % v. 2023. Vuonna 2024 kauppa elpyy 4,6 prosentin kasvuun. Kasvunäkymiä heikentävät eri syistä johtuvat jakeluketjujen häiriöt sekä maailmantalouden hidastuva kasvu. Euroalueella tavarakaupan näkymät ovat vaimeammat kuin Yhdysvalloissa tai nousevissa talouksissa.

Talouden elpymien jatkuu kotimaisen kysynnän vetämänä

Vuonna 2021 BKT:n kasvu kiihtyy 3,4 prosenttiin. Covid-19-pandemian pahentuminen vuoden 2021 lopulla lisää taloudenpitäjien epävarmuutta ja hidastaa talouskasvua vuoden viimeisellä neljänneksellä. Korkea säästämisaste ja kuluttajien hyvä sentimentti ovat luoneet edellytykset yksityisen kulutuksen nopealle kasvulle. Yksityiset investoinnit kasvoivat jo vuoden 2021 alkupuolella, ja erityisesti asuntorakentamisen kehitys on ollut suotuisaa. Maailmantalouden vahvistuminen, elvytystoimet ja Suomen vientituotteiden kysynnän kasvu tärkeillä kauppa-alueilla nostivat sekä vientiä että tuontia.

Työllisten määrä on lisääntynyt v. 2021 merkittävästi. Työllisiä oli lokakuussa 65 000 enemmän kuin vuosi sitten ja koko alkuvuonna määrä on lisääntynyt 2,1 % vuodentakaisesta. Työllisten määrä on kuitenkin suurempi vain määrä- ja osa-aikaista työtä tekevien palkansaajien keskuudessa. Jatkuvaa kokoaikatyötä tekevien määrä on vielä viime vuotta pienempi. Tehdyn työn eli työtuntien määrä lisääntyikin vain 0,4 %.

Kuluttajahintaindeksin vuosimuutos on kiihtynyt yli 3 prosenttiin vuoden 2021 loppupuolella, vaikka vuoden 2021 inflaatio jää 2,2 prosenttiin. Hintojen nousu on suurimmalta osalta seurausta energian hinnan noususta. Nestemäisten polttoainesten hinnat ovat edelleen korkealla ja sähkön hinnan nousu on kiihtynyt edelleen. Myös tavaroiden hintojen nousu on alkanut näkyä inflaatiota kiihdyttävänä tekijänä pitkään jatkuneen hintojen laskun jälkeen.

BKT:n arvioidaan kasvavan 3,0 % v. 2022. Talouskasvun oletetaan jäävän hitaaksi vielä vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Covid-19-pandemiaan liittyvien epävarmuuksien helpottaessa talouskasvu jälleen kiihtyy. Yksityisen kulutuksen kasvu

jatkuu säästämisen purkautuessa edelleen kulutukseen. Ostovoiman kasvu kiihtyy edelleen v. 2022 työtuntien ja keskiansioiden noustessa, vaikka kulutuksen hinta nousee 2,5 % v. 2022.

Yksityisten investointien keskimääräinen kasvuvauhti on ennustejaksolla 2,9 %, ja niiden suhde BKT:hen nousee lähes 20 prosenttiin v. 2024. EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF) saatava rahoitus vauhdittaa yksityisiä investointeja erityisesti vuosina 2022–2023. T&K-investointien oletetaan hyötyvän RRF-rahoituksesta. Suomalaisen teollisuuden investointinäkyvät ovat hyvät. Kone- ja laiteinvestoinnit kasvavat nopeasti vuoden 2021 jälkeen liiketoimintaympäristön muuttuessa vakaammaksi.

Asuntoinvestoinnit kääntyvät loivaan 2,2 prosentin laskuun v. 2022 asuntoaloitusten pysyessä korkealla tasolla noin 38 000 uudessa asunnossa. Kohti ennusteen loppupäätä asuntoaloitusten määrä palaa lähemmäs pitkän aikavälin keskiarvoa ja asuinrakennusinvestoinnit supistuvat edelleen. Vuonna 2022 viennin kasvu jatkuu vahvana maailmantalouden kasvun vetämänä. Lisäksi palveluiden viennin elpyminen kiihdyttää kasvua vuoteen 2021 verrattuna.

Ennusteessa on oletettu, että vuoden 2022 sopimuskorotukset noudattavat tämän vuosituhannen kaavaa ja sopimuskorotukset ovat vuotta 2021 suuremmat. Tänä vuonna sopimuskorotukset ovat keskimäärin vajaat kaksi prosenttia ja niiden oletetaan nopeutuvan keskimäärin runsaaseen kahteen prosenttiin ensi vuonna. Lisäksi liukumien odotetaan kasvavan v. 2022. Näin nimellisansiot nousisivat 2,3 % v. 2021 ja noin 3 % v. 2022.

Vuonna 2023 BKT:n kasvu hidastuu 1,5 prosenttiin, mikä on edelleen keskipitkän aikavälin kasvua nopeampaa. Globaaliin elvytykseen sekä koronapandemiasta toipumiseen liittyvä merkittävä kasvupyrähdys jää taakse ja talous kohtaa ennen kriisiä havaitut kasvun rajoitteet. BKT:n ennustaan kasvavan 1,4 % v. 2024.

Taloukasvu pitää yllä työvoiman kysyntää, jota riittää täyttämään lyhyellä aikavälillä korkealla oleva työttömyys ja hallituksen toimet työn tarjonnan lisäämiseksi. Talouden elpyminen lisää työllisten määrää vuosina 2022-2023, varsinkin palvelutoimialoilla. Työllisyyden ennustetaan lisääntyvän v. 2022 puolitoista prosenttia. Kasvu hidastuu talouden aktiviteetin myötä, mutta työllisyysaste nousee runsaaseen 74

prosenttiin v. 2024. Vuosien 2023 ja 2024 ansioiden nousu kytkeytyy hidastuvaan tuottavuuden kasvuun. Toisaalta kohenevan taloudellisen toimeliaisuuden ja sen myötä työllisyyden paranemisen sekä aloittaisen työvoimaniukkuuden oletetaan nostavan palkkaliukumia.

Inflaatio kiihtyy 2,6 % kansallisella kuluttajahinnalla mitattuna v. 2022. Energian hinta pitää inflaatiota yllä vuodenvaihteen ympärillä ja kääntyy vähitellen alenevaksi vuoden 2022 aikana. Nopean inflaation taustalla on sekä kysyntä- että tarjontapuolen tekijöitä. Kysyntäpuolella keskeinen tekijä on koronaviruspandemian aikana kuluttajille kertyneiden säästöjen purkautuminen kestokulutukseen. Erityisesti rakentamiseen ja remontoimiseen liittyvien tarvikkeiden kysynnän kasvu ja hintojen nousu on ollut nopeaa. Tarjontapuolen tekijöitä ovat mm. kansainvälisen kaupan häiriöt, työvoimapula sekä erityisesti auto- ja elektroniikkateollisuutta haittaava komponenttipula. Inflaation nousun oletetaan jäävän tilapäiseksi kysyntä- ja tarjontahäiriöiden vähitellen helpottaessa. Suomessa inflaatio hidastuu 1,8 prosenttiin vuosina 2023 ja 2024.

Julkisen talous toipuu kriisistä, mutta velkaantuminen jatkuu

Julkisen talouden menojen ja tulojen välinen epätasapaino pienenee voimakkaasti v. 2021 edellisvuoden huomattavan suuresta alijäämästä. Julkista taloutta ovat vahvistaneet erityisesti talouskasvun ja työllisyyden kohenemisen tuottama ripeä vero- ja sosiaaliturvamaksutulojen kasvu. Lisäksi talouden taantumän väistyminen on vähentänyt elvytys- ja tukitoimien tarvetta. Toisaalta koronapandemia kuormittaa yhä esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa.

Julkisen talouden alijäämä on lähivuodet edelleen pandemiaa edeltänyttä aikaa suurempi. Julkisen talouden menot ovat rakenteellisesti tuloja suuremmat, eikä alijäämä poistu kokonaan reippaan talouskasvun aikana. Julkisen talouden alijäämän arvioidaan olevan 2020-luvun puolivälissä noin 1 % suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Julkisen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on herkkä talouden kasvussa tapahtuville muutoksille. Reipas bruttokansantuotteen kasvu ja alijäämän pieneminen taittavat velkasuhteen laskuun v. 2021. Talouskasvun vaimentuessa valtion sekä paikallishallinnon ja hyvinvointialueiden alijäämät kääntävät velkasuhteen

kuitenkin jälleen kasvuun vuodesta 2023 alkaen. Velkasuhteen arvioidaan olevan noin 69 % eli likimain 10 prosenttiyksikköä pandemiaa edeltänyttä aikaa korkeammalla tasolla v. 2026.

Pandemian nopea paheneminen merkittävin talouskasvua uhkaava tekijä

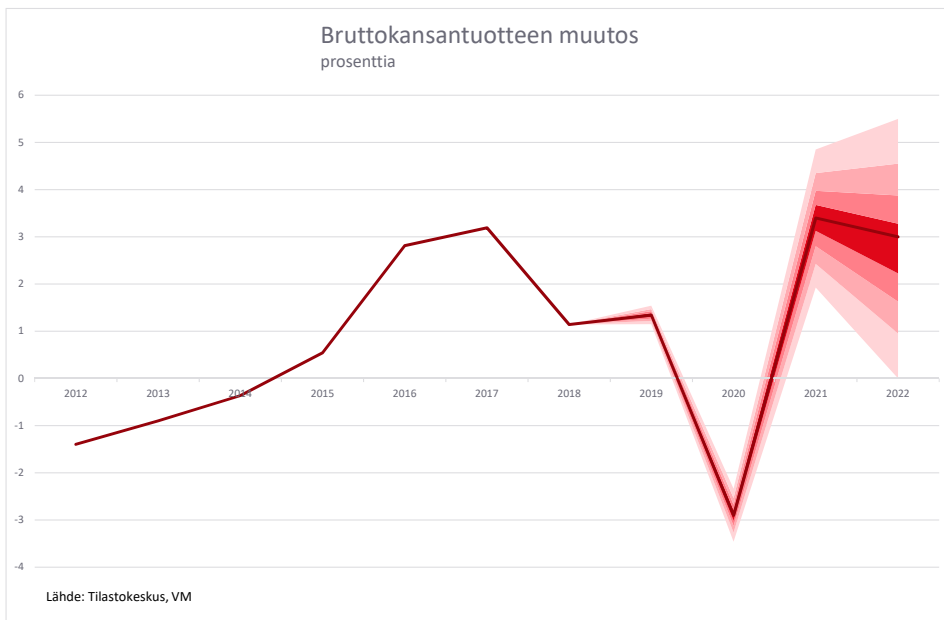
Ennusteen merkittävimmät riskit liittyvät edelleen covid-19-pandemiaan ja sen hallitsemiseksi tehtyjen rajoitteiden kehitykseen. Virusmuunnokset muuttavat taudinhillinnän näkymiä epävarmempaan suuntaan ja epidemiatilanne voi heiketä nopeasti rokotusten etenemisestä huolimatta. Kehittyvien maiden heikon kehityksen riski pandemian hoidon epäonnistuessaa on merkittävä isku maailmantalouden kasvulle.

Epidemian pitkittyminen vaikuttaisi toipumista heikentävästi yksityisen kulutuksen kautta ja merkittävimmin palveluiden kysynnän kautta. Tautitilanteen heikentymisen näkyy myös investointiympäristön epävarmuuden lisääntymisenä, mikä voi lykätä investointeja eteenpäin tai estää niiden toteutumisen.

Inflaation kiihtymisen arvioidaan olevan väliaikainen ilmiö, ja inflaatio hidastuu jälleen ensi vuoden loppupuoliskolta lähtien. On kuitenkin mahdollista, että inflaatio jatkuu nopeana pidempään. Sekä markkina- että kyselyperusteiset odotukset inflaatiosta ovat nousseet syksyn aikana, mutta ovat edelleen linjassa inflaatiotavoitteiden kanssa. Inflaatio-odotusten nousuun liittyy myös keskeisesti huoli inflaation kiihdyttämistä palkkakustannuksista. Hinta-palkka -kierre taloudessa olisi itseään ruokkiva ja pidempiaikainen ilmiö, mikä luultavasti hidastaisi talouskasvua.

Positiivisena riskinä yksityisille investoinneille voidaan nähdä elpymis- ja palautumiskivälineen mahdollisesti katalysoimat yksityiset investoinnit suuremmissa määrin kuin ennusteessa on oletettu.

Talouskasvuennusteen epävarmuutta voidaan kuvata menneisiin ennustevirheisiin perustuvilla luottamusväleillä ennusteen ympärillä. Niiden mukaan BKT:n kasvu asettuu 80 prosentin todennäköisyydellä 2 % ja 5 % väliin v. 2021. Vastaavasti BKT:n kasvun arvioidaan olevan 80 prosentin todennäköisyydellä 0 % ja 6 % välillä v. 2022. Talouskasvu voi tuki osua myös luottamusvälin ulkopuolelle etenkin, kun arvioihin kasvusta liittyy poikkeuksellisen suurta epävarmuutta.

Taulukko 1. Keskeiset ennusteluvut

	2020	2019	2020	2021**	2022**	2023**	2024**
	mrd. euroa	määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	236	1,3	-2,9	3,4	3,0	1,5	1,4
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	85	2,3	-6,5	3,7	4,9	3,5	4,6
Kokonaistarjonta	321	2,5	1,5	3,4	3,6	2,1	2,4
Tavaroiden ja palvelujen vienti	85	6,8	-6,8	4,2	5,6	3,7	4,5
Kulutus	178	1,1	-3,1	3,1	2,8	1,1	1,3
yksityinen	121	0,7	-4,7	3,0	3,8	2,1	1,7
julkinen	58	2,0	0,5	3,3	0,7	-1,2	0,4
Investoinnit	57	-1,6	-0,7	1,4	2,8	2,3	2,1
yksityiset	45	-2,4	-3,4	3,6	3,0	2,6	2,5
julkiset	12	2,4	11,0	-7,4	1,7	1,2	0,3
Kokonaiskysyntä	321	2,4	1,7	3,4	3,6	2,1	2,3
kotimainen kysyntä	236	-0,4	-2,7	3,2	2,8	1,4	1,4

Taulukko 2. Muut keskeiset ennusteluvut

	2019	2020	2021**	2022**	2023**	2024**
Bruttokansantuote, mrd. euroa	240	236	249	262	271	281
Palvelut, määrän muutos, %	1,7	-3,6	3,9	2,6	1,4	1,3
Koko teollisuus, määrän muutos, %	2,6	-0,4	3,4	3,7	2,5	2,0
Työn tuottavuus, muutos, %	0,3	-0,0	3,2	0,8	1,0	1,1
Työlliset, muutos, %	1,0	-1,5	2,2	1,5	0,6	0,3
Työllisyysaste, %	71,6	70,7	72,4	73,5	74,0	74,2
Työttömyysaste, %	6,7	7,7	7,6	6,7	6,5	6,4
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	1,0	0,3	2,2	2,6	1,8	1,8
Ansiotasoindeksi, muutos, %	2,1	1,9	2,3	3,0	2,5	2,6
Vaihtotase, mrd. euroa	-0,7	2,0	2,0	2,4	2,6	2,6
Vaihtotase, suhteessa BKT:hen, %	-0,3	0,8	0,8	0,9	1,0	0,9
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	-0,4	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5	-0,4
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	0,1	-0,2	-0,1	0,0	0,0	0,1
Julkisyhteisöjen menot, suhteessa BKT:hen, %	53,2	57,3	55,9	53,7	53,1	52,5
Veroaste, suhteessa BKT:hen, %	42,2	42,1	43,5	42,0	41,9	41,7
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:hen, %	-0,9	-5,5	-2,8	-2,1	-1,3	-1,1
Valtion rahoitusjäämä, suhteessa BKT:hen, %	-1,1	-5,5	-3,3	-2,5	-1,4	-1,4
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:hen, %	59,5	69,5	67,7	67,1	67,5	67,9
Valtionvelka, suhteessa BKT:hen, %	44,3	52,9	51,8	51,3	51,6	51,7

Keskipitkän aikavälin näkymät 2025-2026

Talous kasvaa nopeasti vuosina 2021–2022, minkä seurauksena talouden tuotanto lähestyy arvioitua potentiaalisen tuotannon tasoa ja tuotantokuilu on lähes ummessa jo v. 2023. Valtiovarainministeriön keskipitkän aikavälin arviossa tuotantokuilu pysyy nykyisen suhdannesyklin jälkeen ummessa eli talouden oletetaan kasvavan potentiaalista vauhtiaan vuosina 2025–2026¹. Siten talouskasvun arvioidaan hidastuvan hieman yli prosenttiin vuodessa.²

Työpanoksen muutoksen vaikutus potentiaaliseen tuotantoon on vähäinen vuosina 2021–2024 ja jopa negatiivinen vuosina 2025-2026. Ennen vuosikymmenen puoliväliä työpanos alkaa supistua, kun työikäisen väestön määrä vähenee ja osallistumisasteen kasvu pysähtyy. Myös rakenteellisen työttömyysasteen lähestyminen rajoittaa työpanoksen kasvua.

Työpanoksen lisäksi talouden tuotantoedellytyksiin vaikuttaa pääomakanta. Vuonna 2020 investointiaste pieneni taantuman ja talousnäkömien epävarmuuden seurauksena, mikä hieman hidasti väliaikaisesti potentiaalisen tuotannon kasvua. Pääomakannan kasvu lisää potentiaalisen tuotannon kasvua noin puolella prosentilla vuosittain vuosina 2021–2026.

---

1 Valtiovarainministeriön keskipitkän aikavälin kehitysarvio perustuu arvioon potentiaalisen tuotannon kehityksestä, sillä sen ajatellaan määrittävän talouden kasvuedellytykset lyhyen aikavälin jälkeen. Lähtökohtana on, että talouskasvu vuosille t+3 ja t+4 arvioidaan siten, että tuotantokuilu sulkeutuu viimeistään vuonna t+4. Poikkeuksellisissa suhdannetilanteista tästä perusoletuksesta voidaan kuitenkin poiketa, mikäli on selvää, että säännön noudattaminen tuottaisi epäuskottavia tuloksia. Tällöin tuotantokuilu voi tilanteesta riippuen olla positiivinen tai negatiivinen vuonna t+4.

2 Valtiovarainministeriö käyttää potentiaalisen tuotannon ja tuotantokuilun arvioinnissa EU:n komission ja jäsenmaiden yhdessä kehittämää tuotantofunktiomenetelmää, jossa potentiaalisen tuotannon kasvu jaetaan arvioihin potentiaalisen työpanoksen, pääoman ja kokonaistuotavuuden kehityksestä. Potentiaalinen tuotanto ja tuotantokuilu ovat havaitsemattomia muuttujia, joiden arviointiin liittyy epävarmuutta etenkin voimakkaan suhdannesyklin sekä tuotantorakenteen nopean muutoksen aikana

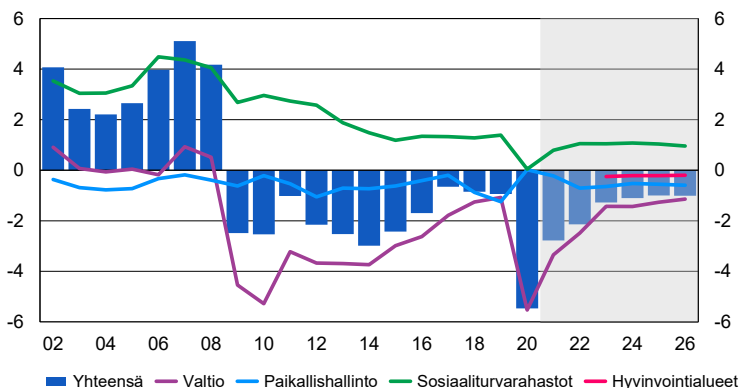
Kolmas potentiaalisen tuotannon kasvun lähde on kokonaistuottavuus. Sen kasvu on vahvistunut viime vuosina verrattuna 2010-luvun alkuun. Tuottavuuden kasvu on kuitenkin heikkoa verrattuna 2000-luvun alkuun. Heikompaa kasvua selittää mm. talouden rakennemuutos. Korkean tuottavuuden toimialojen tuotanto on supistunut ja koko talouden rakenne on palveluvaltaistunut. Kokonaistuottavuuden trendikasvun arvioidaan vuosina 2021–2026 olevan vajaan prosentin vuodessa, kun 2000-luvun alkupuolella kasvu ylsi keskimäärin yli kahteen prosenttiin vuodessa.

Taulukko 3. Keskeisiä lukuja keskipitkällä aikavälillä

	2020	2021	2022**	2023**	2024**	2025**	2026**
BKT markkinahintaan, määrän muutos, %	-2,9	3,4	3,0	1,5	1,4	1,2	1,2
Bruttokansantuote, mrd. euroa	236	249	262	271	281	289	299
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	0,3	2,2	2,6	1,8	1,8	1,9	1,9
Työttömyysaste, %	7,7	7,6	6,7	6,5	6,4	6,3	6,2
Työllisyysaste, %	70,7	72,4	73,5	74,0	74,2	74,4	74,5
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:hen, %	-5,5	-2,8	-2,1	-1,3	-1,1	-1,0	-1,0
Valtio	-5,5	-3,3	-2,5	-1,4	-1,4	-1,3	-1,1
Paikallishallinto	0,0	-0,2	-0,7	-0,6	-0,5	-0,6	-0,6
Hyvinvointialueet					-0,2	-0,2	-0,2
Sosiaaliturvarahastot	0,0	0,8	1,1	1,0	1,1	1,0	1,0
Rakenteellinen jäämä, suhteessa BKT:hen, %	-3,3	-1,7	-2,0	-1,2	-1,1	-1,0	-1,0
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:hen, %	69,5	67,7	67,1	67,5	67,9	68,5	69,1
Valtionvelka, suhteessa BKT:hen, %	52,9	51,8	51,3	51,6	51,7	52,1	52,3
Tuotantokuilu, % potentiaalisesta tuotannosta ¹	-3,8	-1,8	-0,2	-0,1	0,0	-0,0	0,0

¹ Arvioitu EU:n yhteisellä menetelmällä

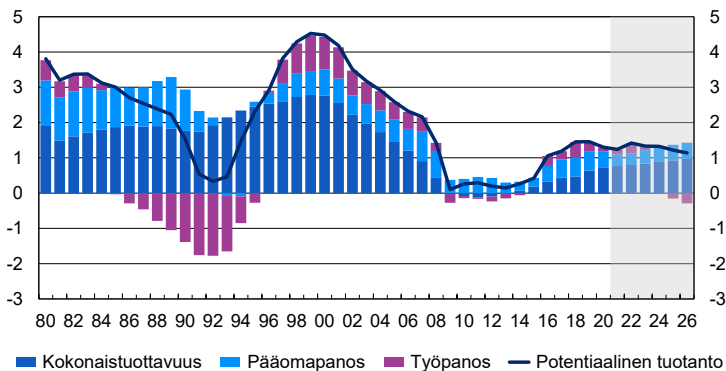
Julkisyhteisöjen rahoitusasema suhteessa BKT:hen, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Potentiaalisen tuotannon kasvu ja sen osatekijät EU-menetelmän mukaan, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34170

1 Talousnäkömät

1.1 Kansainvälinen talous

1.1.1 Maailmantalous

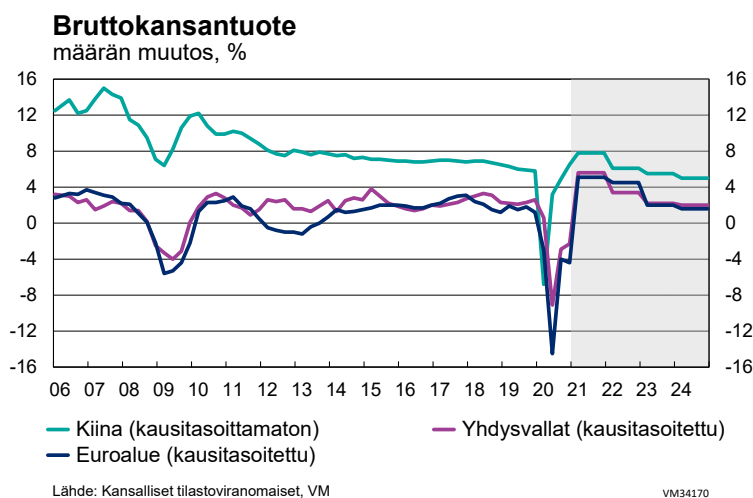
Maailmantalous on elpynyt nopeasti v. 2019 puhjenneen pandemian aiheuttamasta taantumasta, mutta kasvunäkymiä varjostavat pandemian pitkittyminen, tarjontaketjujen häiriöt sekä nopeasti kiihtynyt inflaatio. Pandemia on koetellut erityisesti Eurooppaa loppuvuodesta 2021. Globaalit tarjontaketjut ovat häiriintyneet eri syistä johtuen, kuten puolijohteiden saatavuuden vaikeudesta, konttiliikenteen häiriöistä sekä työvoima- ja konepulasta satamissa. Maailmantalous kasvaa 6,1 % v. 2021, kasvu tasaantuu 4,6 prosenttiin v. 2022 ja hidastuu edelleen 3,4 prosenttiin v. 2023 ja 3,0 prosenttiin v. 2024.

Kuluttajahintainflaatio on kiihtynyt nopeasti erityisesti Yhdysvalloissa, mutta myös Euroopassa ja nousevissa talouksissa. Taustatekijöinä ovat mm. tarjontaketjujen häiriöt ja energian hinnan nousu. Sähkön hinta on erittäin korkealla Euroopassa mm. maakaasun hinnan nousun takia. Inflaatiopaineiden ennakoitaan laajasti hellittävän vuoden 2022 kuluessa, mutta riski pidempiaikaisesta inflaatiosta ja sen aiheuttamasta laajemmasta kustannuspaineesta talouksissa on kasvanut.

Taloukasvu hidastui vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä Yhdysvalloissa oltuaan vuoden alkupuoliskolla varsin nopeaa. Kuluttajien luottamus erityisesti tulevaan talouskehitykseen on heikentynyt. Finanssipoliittinen elvytys painottuu jatkossa infrastruktuurin uudistamiseen, ja sen vaikutus taloukasvuun ilmenee pidemmällä aikavälillä. Talous kasvaa 3,4 % v. 2022, ja kasvu hidastuu 2,2 prosenttiin v. 2023 ja 2,0 prosenttiin v. 2024.

Tiukka koronapolitiikka ja autokaupan myynnin väheneminen ovat hidastaneet vähittäiskauppaa Kiinassa loppuvuonna 2021. Sähköpula on heikentänyt teollisuuden kasvua. Kiinteistösektorin ongelmilla voi olla laajempia vaikutuksia. Ennakoivat indikaattorit viittaavat melko vaisuun kehitykseen. Talous kasvaa 6,1 % v. 2022, 5,5 % v. 2023 ja 5,0 % v. 2024.

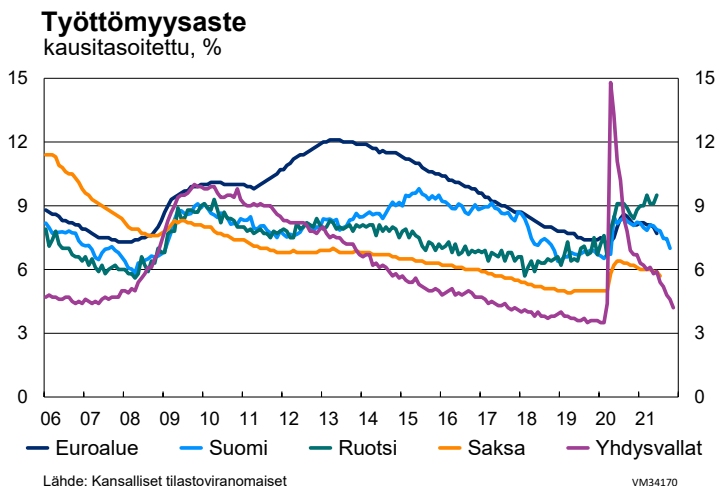
Pitkittynyt koronaviruspandemia varjostaa euroalueen talousnäkyviä. Erityisesti vuoden 2021 viimeisen ja vuoden 2022 ensimmäisen neljänneksen talouskehitys on aiempaa arvioitua heikompaa. Euroalueen talous kasvaa 4,5 % v. 2022. Kasvu hidastuu 2,0 prosenttiin v. 2023 suhdanteen tasaannuttua ja 1,6 prosenttiin v. 2024 talouden lähestyessä potentiaalista kasvuaan. Teollisuuden näkymät Saksassa ovat vaisut pitkälti autoteollisuuden ongelmien takia. Ranskan talous on elpynyt nopeasti v. 2021 pitkälti palvelusektorin ansiosta, mutta kasvu hidastuu laaja-alaisesti ennusteperiodilla.

Ison-Britannian talouskasvu hidastui selvästi vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä. Muiden haasteiden ohella EU-eron takia joidenkin hyödykkeiden tarjonnassa on ollut häiriöitä. Kasvunäkymiä varjostavat inflaation kiihtyminen sekä ulkomaankaupan haasteet. Kasvu hidastuu vuoden 2022 4,6 prosentista 1,4 prosenttiin v. 2023 ja edelleen 1,3 prosenttiin v. 2024.

Ruotsi on toipunut vaikeasta koronaepidemiasta. Teollisuuden näkymät ovat verrattain valoisat, vaikka puolijohdepula heikensi kesällä 2021 vientiä. Palvelualojen näkymät ovat niin ikään myönteiset. Kuluttajien luottamuksen heikentyminen loppuvuoden 2021 kuluessa viittaa kuitenkin hidastuvaan kasvuun. Talous kasvaa 2,9 % v. 2022, 2,2 % v. 2023 ja 1,9 % v. 2024.

Kotitalouksien reaalityulojen kasvu on tukenut vähittäiskauppaa Venäjällä. Myös kauravannaisteollisuuden myönteinen kehitys energian hinnan ollessa korkealla tukee talouskasvua. Toisaalta koronaepidemia jatkuu vaikeana ja siitä johtuvat tiukentuneet rajoitustoimet varjostavat talousnäkyä. Talous kasvaa kaksi prosenttia v. 2022, ja kasvu hidastuu 1,2 prosenttiin v. 2023 ja edelleen yhteen prosenttiin v. 2024.

Vaikka kokonaistuotanto supistui Japanissa vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä suhteessa edelliseen neljännekseen, ennakoivat indikaattorit viittaavat varovaisen myönteiseen kehitykseen. Kesän vaikea koronavirusepidemia on hellittänyt ja 19 prefektuurissa vallinnut hätätila on purettu. Kasvunäkymät heikkenevät finanssipoliittisen elvytyksen pienennyttyä. Talous kasvaa 1,1 % v. 2022 ja 0,5 % vuosina 2023 ja 2024.

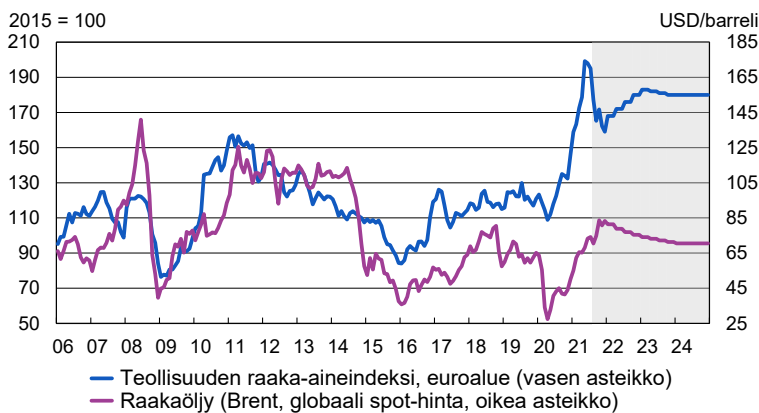
Rahoitusmarkkinoiden tilanne on melko rauhallinen huolimatta potentiaalisista riskeistä. Osakemarkkinoilla on kuluvana vuonna tehty uusia ennätyksiä, mutta arvostustasot eivät, joitain poikkeuksia lukuun ottamatta, vaikuta laajasti ottaen kohtuuttomilta. Pankkien tilanne Euroopassa on raportoitujen tulos- ja tasetietojen mukaan edelleen kohentuvalta uralla, joskin taseiden laadussa on epävarmuutta koronakriisin myötä. Euro on heikentynyt Yhdysvaltain dollariin nähden johdettujen rahapolitiikan ja talouden erilaisista näkymistä sekä odotetusta korkourasta. Omikron-virusmuunnos nosti VIX-volatiliteetti-indeksiä jonkin verran ja yleisemmin voidaan arvioida, että koronapandemia tulee inflaation ohella aiheuttamaan

markkinaheilahtelua vielä jonkin aikaa. Kiinan kiinteistösektorin riskien laukeaminen voisi myös aiheuttaa heijastusvaikutuksia maailmanlaajuisesti.

Lyhyet markkinakorot ovat olleet sangen vakaita jo pidempään. Keskeisten euroalueen maiden valtionlainojen korot ovat jälleen negatiivisia, kun odotukset rahapolitiikan muutoksesta ovat laantuneet. Sekä lyhyet että pitkät korot nousevat kuitenkin maltillisesti ennusteperiodilla.

Raakaöljyn hinta on ollut jälleen korkealla tasolla, heijastaen maailmantalouden epävarmoja näkymiä. Tarjonnan odotetaan kuitenkin kasvavan rajoitteiden poistuessa asteittain, ja raakaöljyn futuurihinnat ovat laskevia ennusteperiodilla. Maa-kaasun hinta Euroopassa on hieman laskenut historiallisen korkealta tasoltaan. Teollisuuden raaka-aineiden hinnat ovat laskeneet kesän huipputasoltaan, ja ne pysyvät verrattain korkealla tasolla ennusteperiodilla.

Raaka-aineiden hinnat

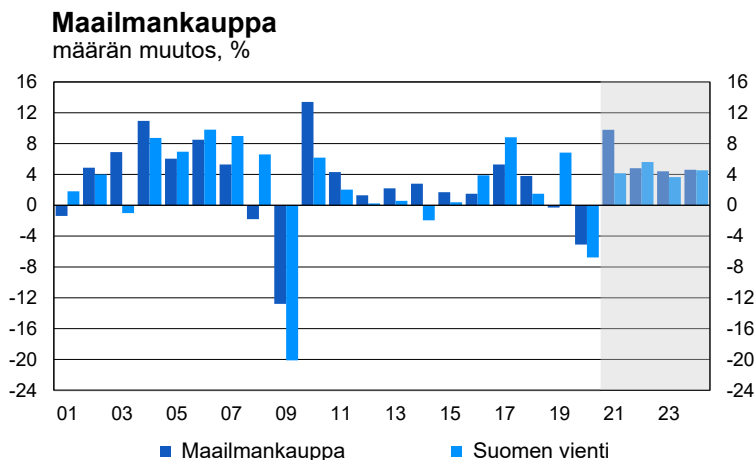

Lähde: Hamburgisches WeltWirtschafts Institut, Macrobond, VM

VM34170

1.1.2 Maailmankauppa

Maailmankaupan kasvunäkymiä heikentävät eri syistä johtuvat jakeluketjujen häiriöt sekä maailmantalouden hidastuva kasvu. Euroalueella tavarakaupan näkymät ovat vaimeammat kuin Yhdysvalloissa tai nousevissa talouksissa. Tavarakauppa kasvaa 4,8 % v. 2022 ja 4,4 % v. 2023. Vuonna 2024 kauppa elpyy 4,6 prosentin kasvuun.

1.1.3 Riskit

Maailmantalouden kehitykseen liittyvät riskit painottuvat aiempaa hieman enemmän alasuuntaan. Marraskuussa ilmennyt omikron-virusmuunnos on levinnyt nopeasti eri mantereille, ja voi hidastaa talouskasvua laajasti. Jakeluketjujen häiriöt voivat jatkua ennustettua pidempään ja kiihdyttää edelleen inflaatiota. Inflaation pitkittyminen voi lisätä laajemmin kustannuspaineita eri talouksissa. Energiamarkkinoiden kireä tilanne voi myös pitkittyä.

Yläsuuntaisia riskejä ovat kuluttajien ja yritysten odotettua myönteisempi näkemys talouskehityksestä teollisuusmaissa sekä rokoteohjelmien nopeampi eteneminen myös kehittyvissä maissa.

Taulukko 4. Bruttokansantuote

	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
	määrän muutos, prosenttia					
Maailma (PPP)	3,0	-3,2	6,1	4,6	3,4	3,0
Euroalue	1,6	-6,5	5,1	4,5	2,0	1,6
EU	1,9	-6,0	4,8	4,1	2,0	1,6
Saksa	1,1	-4,9	3,6	4,5	1,9	1,6
Ranska	1,8	-8,0	6,0	4,4	2,0	1,5
Ruotsi	2,0	-2,9	4,3	2,9	2,2	1,9
Iso-Britannia	1,7	-9,7	6,7	4,6	1,4	1,3
Yhdysvallat	2,3	-3,4	5,6	3,4	2,2	2,0
Japani	-0,2	-4,7	2,4	1,1	0,5	0,5
Kiina	6,0	2,3	7,8	6,1	5,5	5,0
Intia ¹	4,1	-7,4	7,5	6,5	7,1	5,5
Venäjä	2,0	-3,0	4,3	2,0	1,2	1,0

¹ Tilivuosi

Lähde: Kansalliset tilastoviranomaiset, VM

Taulukko 5. Taustaoletukset

	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
Maailmankaupan kasvu, %	-0,3	-5,1	9,8	4,8	4,4	4,6
USD/EUR	1,12	1,14	1,19	1,15	1,13	1,11
Teollisuuden raaka-ainehinnat, EA, € (2015=100)	122,1	124,7	175,1	174,0	181,5	180,0
Raakaöljy (Brent), \$/barreli	64,1	43,4	71,4	78,1	72,7	70,5
3 kk euribor, %	-0,4	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5	-0,4
Valtion obligaatiot (10 v), %	0,1	-0,2	-0,1	0,0	0,0	0,1
Viennin markkinaosuus (2010 = 100) ¹	99,8	98,1	93,0	93,7	93,1	93,0
Tuontihinnat, %	0,4	-5,0	8,7	6,6	1,7	2,2

¹ Viennin kasvun suhde maailmankaupan kasvuun

Lähde: CPB, Macrobond, HWWI, Tilastokeskus, VM

Inflaation kiihtymisen taustalla on kysyntä- ja tarjontapuolen tekijöitä

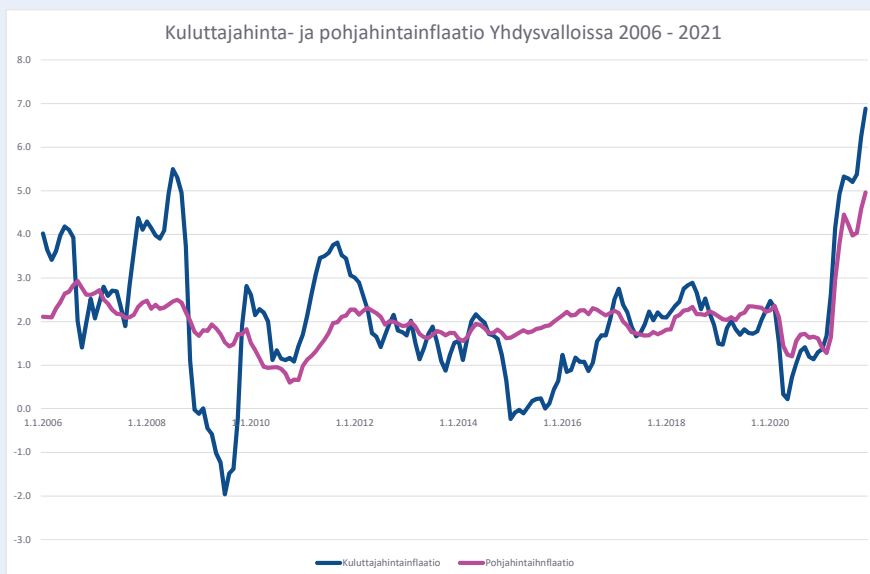
Inflaatio mittaa tavaroiden ja palveluiden hintojen nousua taloudessa. Inflaatiota esiintyy, kun hinnat nousevat tuotantokustannusten, kuten raaka-aineiden hintojen ja palkkojen, nousun vuoksi. Tuotteiden ja palveluiden kysynnän kasvu voi aiheuttaa inflaatiota, kun kuluttajat ovat valmiita maksamaan tuotteesta enemmän. Inflaatio voi kiihtyä myös voimakkaan finanssipoliittisen elvytyksen seurauksena. Inflaatio voidaan nähdä tulonsiirtona varallisuutta omaavilta taloudenpitäjiltä velkaantuneille: kertyneen varallisuuden arvo ja toisaalta velkojen reaaliarvo laskevat samanaikaisesti.

Tavaroiden ja palvelujen hinnat muuttuvat jatkuvasti. Osa hinnoista nousee, osa taas laskee. Inflaatiosta on kyse, kun tavaroiden ja palvelujen hinnat nousevat laaja-alaisesti. Silloin euron arvo laskee ja kotitalouksien ostovoima heikkenee. Kullakin kotitaloudella on omat kulutustottumuksensa. Toisissa ajetaan autolla, toisissa taas käytetään yksinomaan joukkoliikennevälineitä. Toisissa syödään lihaa, toisissa ei. Eri tuotteiden ja palvelujen painoarvot inflaatiota mitattaessa määräytyvät kaikkien kotitalouksien keskimääräisten kulutustottumusten mukaan. Inflaatiota mitattaessa otetaan huomioon kaikki kotitalouksien kuluttamat tavarat ja palvelut.

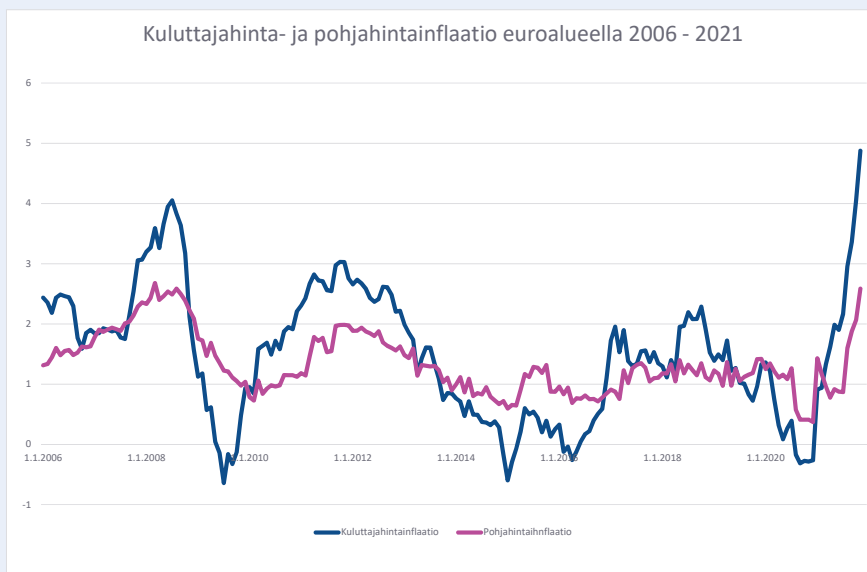
Viime aikoina maailmanlaajuisesti kiihtyneen inflaation taustalla on sekä kysyntä- että tarjontapuolen tekijöitä. Kysyntäpuolella keskeinen tekijä on koronaviruspandemian aikana kuluttajille kertyneiden säästöjen purkautuminen kulutukseen. Tarjontapuolen tekijöitä ovat mm. kansainvälisen kaupan, erityisesti meriliikenteen häiriintyminen eri tekijöistä johtuen, kuten joidenkin satamien sulkeminen väliaikaisesti, sääolot, kontti-, kone- ja työvoimapula satamissa sekä erityisesti auto- ja elektroniikkateollisuutta haittaava komponenttipula. Myös keskeisten raaka-aineiden hintojen nousu on kiihdyttänyt erityisesti tuottajahintojen kasvua.

Yhdysvaltojen inflaatio kiihtyi marraskuussa 2021 jo 6,9 prosenttiin. Energian ja ruuan voimakkaammin vaihtelevista hinnoista puhdistettu

pohjahintainflaatio on myös noussut nopeasti. Mittava finanssipoliittinen elvytys, etenkin suora tuki kuluttajille on lisännyt kulutusta ja siten kiihdyttänyt inflaatiota.

Euroalueella inflaatio on kiihtynyt lyhyessä ajassa nopeasti. Marraskuussa 2021 yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitattuna inflaatio oli ennakkotietojen mukaan 4,9 % ja pohjahintainflaatio 2,6 %. Kiihtyneen inflaation takana on samankaltainen kehitys kuin Yhdysvalloissa. Koronakriisin jälkeen nopeasti lisääntynyt yksityinen kulutus on nostanut hintoja samaan aikaan kuin tarjontarajoitteet lisäävät hintapaineita. Oman lisänsä euroalueen hintakehitykseen on tuonut energian hintojen, ennen kaikkea sähkön hinnan, kallistuminen nopeasti ja se onkin dominoinut inflaatiokehitystä viime kuukausina. Palkat eivät ole euroalueella reagoineet kiihtyvään inflaatioon ja reaali-palkat laskevat v. 2021. Euroalueella inflaatio oli hitaimmillaan vuoden 2020 lopulla, jolloin hinnat laskivat 0,3 %. Deflaatiota kesti 5 kuukauden ajan. Euroalueen hinnat nousevat nopeasti tällä hetkellä juuri vertailukohtaan alhaisuuden seurauksena, mutta komission arvion mukaan hintatason trendi on ylittänyt pandemiaa edeltäneen ajan.

Suomessa inflaatio on kiihtynyt kuluvan vuoden aikana ja oli yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin pikaennakon mukaan marraskuussa 2021 jo 3,4 %. Kotimaisella kuluttajahinnalla mitattuna inflaatio on ollut nopeampaa. Yhdenmukaistetusta kuluttajahintaindeksistä on poistettu asumisen hinnat, mitkä ovat kasvaneet viime aikoina nopeasti. Marraskuussa energian hintakomponentti kiihdytti inflaatiota eniten. Suomessa koronan aikana noussut säästäminen on purkautunut kestokulutushyödykkeiden kauppana loppuvuodesta 2020 alkaen. Erityisesti rakentamiseen ja remontoimiseen liittyvien tarvikkeiden kysynnän kasvu on ollut nopeaa. Näiden tuotteiden hinnat ovatkin selvästi nousseet. Inflaatio oli Suomessa hitaimmillaan vuoden 2020 huhtikuussa, jolloin hinnat laskivat 0,4 %.

Suomessa inflaatio on noussut hivenen hitaammin kuin euroalueella. Suomessa tavaroiden mitattu hintojen nousu on euroalueen vastaavaa pienempi. Suomessa tavaroiden hinnat ovat laskeneet vuodesta 2015 alkaen, kun euroalueella ne ovat jatkaneet tasaista nousua.

Koronakriisi kohteli maita eri tavalla ja kysynnän palautumisen nopeus on myös ollut erilaista. Kysyntä on purkautunut euroalueella kovempaan ja laajemmin kuin Suomessa, mikä on johtanut laajempiin hintapaineisiin.

Energian hinnan nousu keskeisenä tekijänä

Ehkä tärkein inflaation kiihtymisen taustatekijä on viime kuukausina ollut energian hinnan nousu. Se selitti kuluvaan vuoteen kolmannella neljänneksellä noin puolet hintojen noususta euroalueella. Energian hinnan nousu vaikuttaa suoraan kuluttajiin (esimerkiksi sähkön ja bensiinin hintojen kautta), mutta myös epäsuorasti yritysten kustannusten nousun kautta.

Euroalueen kotitaloudet käyttävät suuremman osan tuloistaan sähkөөn ja energiaan. Sen seurauksena niiden nousu näkyy voimakkaammin euroalueen inflaatiossa kuin Suomessa. Energian ja erityisesti sähkön hinta on noussut euroalueella aikaisemmin ja nopeammin kuin Suomessa. Palveluiden hinnat nousivat Suomessa jo alkuvuodesta, kun euroalueella ne ovat nousseet vasta viimeisten kuukausien aikana. Näin euroalueen pohjahintainflaatio kääntyi hi-venen Suomea korkeammaksi.

Raakaöljyn hinta on noussut melko tasaisesti vuoden 2020 keväästä lähtien. OPEC+ -maat (ml. Venäjä) ovat ylläpitäneet raakaöljyn hintaa korkealla rajoittamalla tuotantoa, mutta ovat purkamassa näitä rajoituksia asteittain. Öljyn futuurihinnat tammikuusta 2022 lähtien ovat laskevia. Maakaasun hinta on noussut eri tekijöistä johtuen, kuten varastojen hupenemisesta, kaasutoimistusten vähenemisestä Venäjältä Eurooppaan ja Aasian (erityisesti nesteytetyn kaasun) kovasta kysynnästä. Kansainvälinen energiajärjestö IEA on arvioinut, että Venäjällä on kapasiteettia lisätä kaasun vientiä Eurooppaan n. 15 %. Tuleva talvikausi on haasteellinen, mutta kaasun futuurihinnat keväästä 2022 lähtien ovat laskevia.

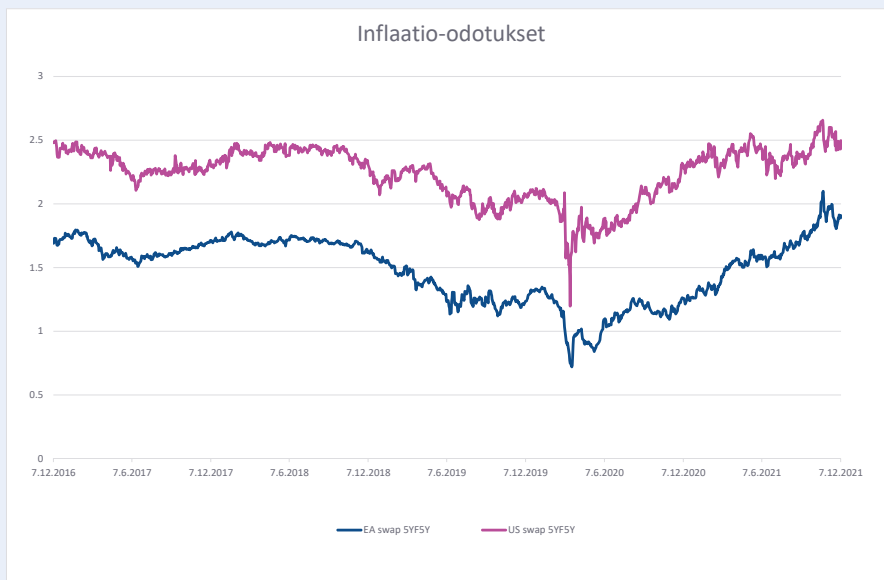
Myös sähkön hinta on noussut viime kuukausina ja kylmä ilma on nostanut hintoja edelleen. Sähkötarkkinoilla hintojen vaihtelu jopa päivän sisällä on ollut erittäin voimakasta viimeisten viikkojen aikana, mitä selittää lisääntyneen kysynnän myötä kalliimpien tuotantolaitosten tilapäiset käyttöönotot. Monessa Euroopan maassa sähköä tuotetaan maakaasulla etenkin, kun kivihiilen käytöstä pyritään irtautumaan. Epäsuotuisat sääolot ovat rajoittaneet uusiutuvan energian tuotantoa jossain Euroopan maissa (erityisesti tuuli- ja aurinkovoima). Tavanomaista vähäisemmät vesivarannot Pohjoismaissa ovat rajoittaneet vesivoiman tuotantoa.

Inflaation kiihtymisen ajatellaan yhä olevan väliaikainen ilmiö

Inflaation kiihtymisen arvioidaan olevan väliaikainen ilmiö, ja inflaatio hidastuu jälleen ensi vuoden loppupuoliskolta lähtien. IMF:n ennusteen mukaan inflaatio palaa pandemiaa edeltävällä tasolle vuoden 2022 puolenvälin aikoihin niin teollisuusmaissa kuin kehittyvissä talouksissa. Samoin Euroopan komission ja OECD:n uusimpien ennusteiden mukaan inflaation odotetaan hidastuvan merkittävästi vuoden 2022 loppupuolella.

Komission syksyn ennusteessa palkkojen reaktio inflaatioon jää pieneksi, sillä eurooppalaiset työmarkkinat eivät ole kireät. Kuitenkin nimellispalkkojen kasvun euroalueella odotetaan ylittävän kokonaisinflaatiovauhdin vuosina 2022 ja 2023, mikä merkitsee reaali-palkkojen kasvun kiihtymistä. Palkkojen kasvun odotetaan kuitenkin pysyvän vaimeana, sillä työmarkkinat eivät osoita merkittävää kiristymistä.

Toistaiseksi inflaatio-odotukset vaikuttaisivat perustuvan vankkoihin kokonaistaloudellisiin tekijöihin¹. Aivan viime aikoina on kuitenkin ilmaantunut huolia inflaatio-odotusten jatkumisesta pidempään keskipitkällä aikavälillä. Sekä markkina- että kyselyperusteiset odotukset inflaatiosta nousivat syksyn aikana, mutta ovat edelleen linjassa inflaatiotavoitteiden kanssa. Inflaatio-odotusten nousuun liittyy myös keskeisesti huoli inflaation kiihdyttämistä palkkakustannuksista. Hinta-palkkakierre taloudessa olisi itseään ruokkiva ja pidempiaikainen ilmiö.

¹ Inflaatio-odotusten ankkuroinnilla tarkoitetaan IMF:n mukaan sitä, että odotukset ovat vakaita pidemmälle tulevaisuuteen, niiden hajonta on vähäistä, ne eivät reagoi kokonaistaloudellisiin uutisiin sekä sitä, että ne ovat lähellä keskuspankin tavoitetta.

1.2 Ulkomaankauppa

1.2.1 Vienti ja tuonti

Maailmankauppa elpyi v. 2021 covid-19-pandemiasta. Maailmantalouden vahvistuminen ja elvytystoimet kasvattavat sekä vientiä että tuontia erityisesti ennustejakson alkuvuosina. Toisaalta pula komponenteista tai muista välituotteista hidastaa maailmanlaajuisesti yritysten kykyä vastata kasvaneeseen kysyntään. Myös vienti- ja tuontihintojen voimakas kasvu hillitsee viennin ja tuonnin määrän kehitystä etenkin ennustejakson alkuvuosina. Kriisissä voimakkaasti kärsineillä aloilla, kuten matkailussa, toipuminen viivästyy edelleen covid-19-pandemian hillitessä ihmisten liikkuvuutta.

Vuonna 2021 sekä tavaroiden viennin, että tuonnin odotetaan kasvavan nopeasti ja kasvu jatkuu vahvana vuoden 2022 puolelle. Palveluiden ulkomaankaupan kasvua lykkää edelleen etenkin matkailun hidas toipuminen yhdistettynä kuljetusten hitaaseen toipumiseen. Vuonna 2022 palveluiden ulkomaankauppaan on odotettavissa nopeaa kasvua, kun etenkin kriisialojen kasvu kiihtyy rajoitusten ja epävarmuuden vähetessä. Vuonna 2023 sekä tavaroiden että palveluiden ulkomaankaupan kasvu hidastuu, mutta jatkaa edelleen kasvu-uralla. Kasvu kiihtyy uudelleen v. 2024 maailmankaupan vetämänä.

Vuonna 2021 viennin volyymin arvioidaan kasvavan 4,2 % vahvan vientikysynnän tukemana, vaikka alkuvuoden elpyminen onkin ollut hieman odotettua heikompaa. Vuonna 2022 viennin kasvu jatkuu vahvana ja kasvuksi arvioidaan 5,6 %. Kasvua tulee etenkin palveluiden elpymisestä. Vuonna 2023 viennin kasvu hidastuu, mutta kasvua saadaan edelleen 3,7 %. Vuoden 2024 vienti kiihtyy 4,5 prosenttiin maailmankaupan vedon mukana.

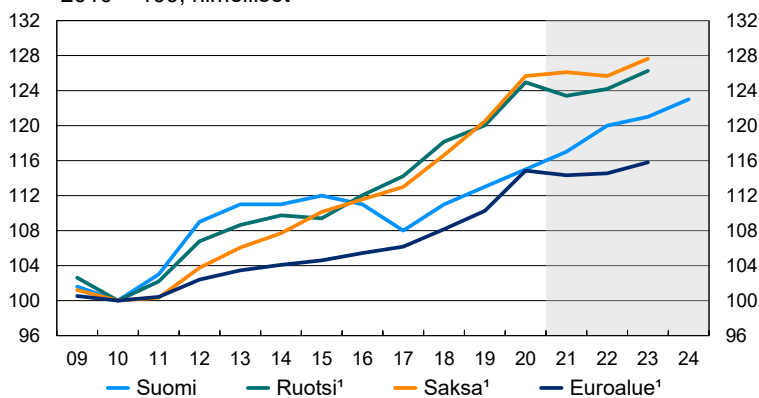
Tuonnin elpymisen profiili noudattaa viennin elpymisen profiilia. Tuonnin volyymin arvioidaan kasvavan v. 2021 3,7 % etenkin tavaroiden vetämänä. Koronavirusvarianttien tuoma epävarmuus lykkää palveluiden tuonnin elpymistä vuoteen 2022, jonka seurauksena vuoden 2022 tuonnin odotetaan kasvavan 4,9 %. Vuonna 2023 tuonnin kasvu hidastuu, mutta kasvua saadaan edelleen 3,5 %. Vuoden 2024 tuonti kiihtyy 4,6 prosenttiin.

Taulukko 6. Ulkomaankauppa

	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
	määrän muutos, prosenttia					
Tavaroiden ja palvelujen vienti	6,8	-6,8	4,2	5,6	3,7	4,5
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	2,3	-6,5	3,7	4,9	3,5	4,6
	hinnan muutos, prosenttia					
Tavaroiden ja palvelujen vienti	-0,3	-4,2	8,3	6,7	1,8	2,4
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	0,4	-5,0	8,7	6,6	1,7	2,2

Yksikkötyökustannukset

2010 = 100, nimelliset

¹ Euroopan komission ennuste

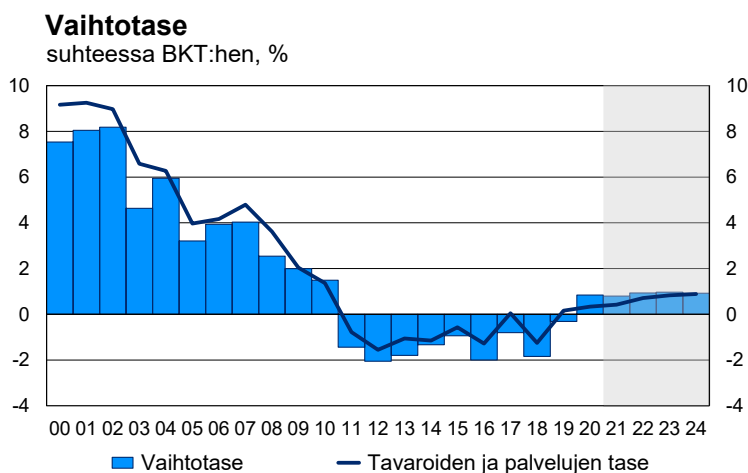
Lähde: Euroopan komissio, Tilastokeskus, VM

VM34170

1.2.2 Hinnat ja vaihtotase

Vuonna 2021 teollisuuden raaka-aineiden ja tuotantohyödykkeiden hinnat ovat nousseet nopeasti, mikä heijastuu tavaraviennin ja -tuonnin hintoihin. Vientihintojen odotetaan nousevan 8,3 % ja tuontihintojen 8,7 % v. 2021. Vuonna 2022 hintojen kasvu hidastuu, mutta sekä vienti- että tuontihintojen kasvu jatkuu ennustejakson loppua kohti. Vientihintojen odotetaan nousevan 6,7 % ja tuontihintojen 6,6 % v. 2022. Tämän jälkeen hintojen nousu tasaantuu niin vienti- kuin tuontihinnoissa, mutta pysyy kuitenkin nousevana.

Vuonna 2020 vaihtotase kääntyi ylijäämäiseksi palvelutaseen alijäämän pienentyessä. Vaihtotaseen ylijäämää lisäsi kauppataseen ylijäämän kasvu, joka syntyi tuonnin maltillisesta kasvusta ja vaihtosuhteen parantumisesta. EKP:n pankkien voitonjakokiello päättyi syyskuun 2021 lopussa, minkä jälkeen suomalaiset pankit ovat jakaneet osinkoja. Tuotannontekijäkorvausten ja tulonsiirtojen tase on vuonna 2021 0,4 prosenttia ylijäämäinen suhteessa BKT:een, mutta tasoittuu ennustejakson loppua kohti ja vuonna 2024 tase on tasapainossa. Vuonna 2021 ja ennustejakson loppua kohti tavaroiden ja palveluiden tase pysyy ylijäämäisenä. Ylijäämä tulee etenkin tavaroiden viennin kasvamisesta, samalla kun palveluiden tuonti pysyy suhteessa matalampana. Vaihtotase on 0,8 % ylijäämäinen suhteessa BKT:een v. 2021 tavaroiden ja palveluiden vetämänä. Vuosina 2022, 2023 ja 2024 ylijäämä suhteessa BKT:een pysyy lähes vakaana (0,9 %, 1,0 % ja 0,9 %).

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34170

Taulukko 7. Vaihtotase

	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
	miljardia euroa					
Tavaroiden ja palvelujen tase	0,4	0,8	1,0	1,9	2,2	2,4
Tuotannontekijäkorvaukset ja tulonsiirrot, netto	-1,1	1,2	1,0	0,6	0,4	0,1
Vaihtotase	-0,7	2,0	2,0	2,4	2,6	2,6
Vaihtotase, suhteessa BKT:hen, %	-0,3	0,8	0,8	0,9	1,0	0,9

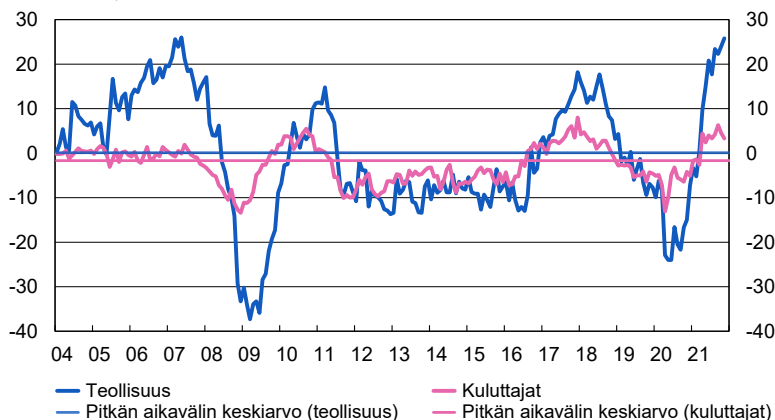
1.3 Kotimainen kysyntä

1.3.1 Yksityinen kulutus

Yksityinen kulutus kasvoi 2,7 % tammi-syyskuussa 2021 vuoden takaiseen verrattuna. Kolmannella vuosineljänneksellä kulutus kasvoi ennakoitua hitaammin, mutta alkuvuoden 2021 kulutuslukujen tarkennuttua ylöspäin on yksityinen kulutus kehittynyt pääpiirteissään syyskuun ennusteen mukaisesti.

Kotitalouksien velkaantumisaste on jatkanut nousuaan ylittäen 135 prosentin tason vuoden 2021 toisella vuosineljänneksellä. Velkaantumisastetta nostaa erityisesti kotitalouksien asuntolainakannan nopea kasvu.

Teollisuuden ja kuluttajien luottamus saldo, kausitasoitettu

Lähde: Euroopan komissio

VM34170

Kuluttajien luottamus omaan talouteen pysyi marraskuussakin erittäin korkealla. Etenkin kuluttajien arvio oman taloutensa nykytilanteesta on vahvistunut selvästi alkuvuoteen 2021 verrattuna.

Koko talouden palkkasumma kasvoi kolmannella neljänneksellä edelleen selvästi, parantuneen työllisyystilanteen vetämänä.

Vähittäiskaupan sekä moottoriajoneuvojen kaupan myynnin kasvu pysähtyi kolmannella neljänneksellä, mutta myynnin määrä oli silti selvästi vuoden takaista suurempi.

Korkea säästämisaste ja kuluttajien hyvä luottamus omaan talouteen luovat edellytykset yksityisen kulutuksen nopealle kasvulle. Yksityinen kulutus kokonaisuudessaan kasvaa 3 % v. 2021, vaikka covid-tilanteen huonontuminen hidastaakin kulutuksen kasvua viimeisellä neljänneksellä.

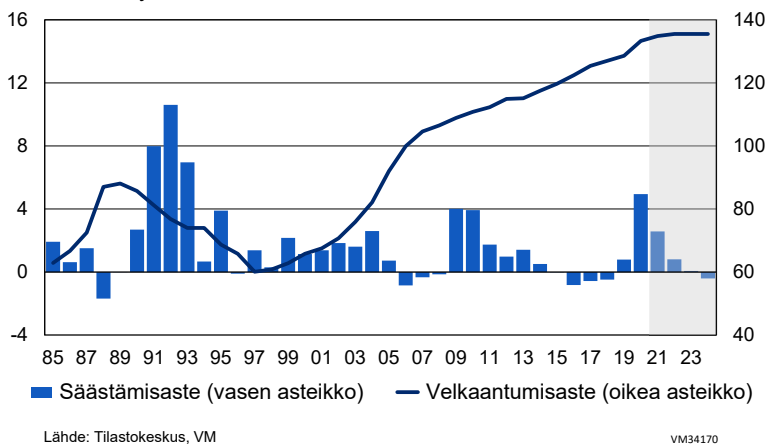
Vuonna 2022 yksityisen kulutuksen kasvu kiihtyy 3,8 prosenttiin ja kulutus ylittää covid-19-epidemiaa edeltäneen tason. Säästämisasteen laskiessa kulutuksen kasvu hidastuu 2,1 prosenttiin v. 2023.

Kestokulutustavaroiden kulutus on jo ylittänyt vuoden 2019 tason, mistä johtuen kestokulutuksen kasvun ennakoidaan jatkuvan maltillisena ennusteperiodilla. Puoli-kestävien tavaroiden kulutus kääntyi kasvuun alkuvuonna 2021 ja kasvun ennakoidaan jatkuvan vahvana vuoden 2022 loppuun.

Lyhytikäisten tavaroiden kulutus kasvoi v. 2020 poikkeuksellisen paljon, kun etätyöt ja matkailun väheneminen lisäsivät kotona tapahtuvaa ruoan ja sähkön kulutusta. Lyhytikäisten tavaroiden kulutuksen kasvun ennakoidaan hidastuvan vuoden 2022 aikana covid-pandemian hiipuesssa.

Palveluiden kulutus kääntyi kasvuun vuoden 2021 toisella neljänneksellä ja kasvu voimistui 3. neljänneksellä. Kasvun ennustetaan tilapäisesti hidastuvan 4. neljänneksellä covid-pandemian voimistumisen takia, mutta palveluiden kulutus voimistuu jälleen alkuvuonna 2022 rokotepassin käytön laajetessa ja rokotekattavuuden lisääntyessä. Ulkomaan matkailun ennakoidaan palautuvan normaalitasolle vuoden 2022 aikana.

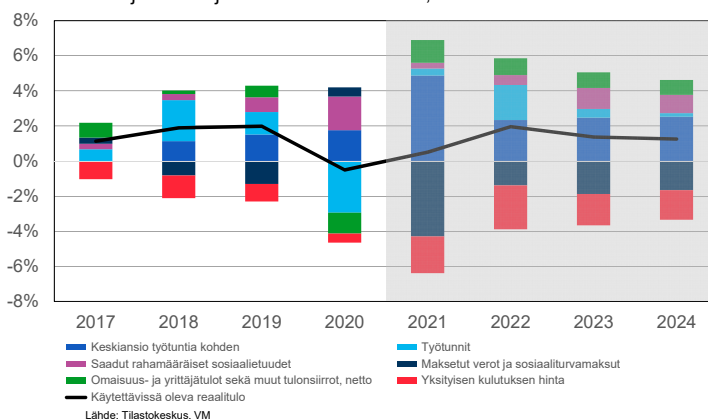
Kotitalouksien säästäminen ja velkaantuminen osuus käytettävissä olevista tuloista, %

Säästämisasteen ennustetaan laskevan nopeasti lähivuosina valtaosan säästöistä purkautuessa kulutukseen. Vuonna 2023 kotitalouksien kulutus on noussut käytettävissä olevien tulojen tasolle ja säästämisaste lähestyy nollaa.

Kotitalouksien velkaantumisaste nousi nopeasti v. 2020 kun käytettävissä olevat tulot eivät kasvaneet lainkaan velkakannan kasvaessa 2,9 %. Kotitalouksien asuntolainakannan kasvuvauhti on nopeutunut edelleen vuoden 2021 aikana, mikä nostaa velkaantumisastetta myös v. 2021.

Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitytulo¹ muutos ja osatekijöiden kasvuvaikutukset, %

¹ Maksettujen verojen ja sosiaaliturvamaksujen kontribuutio sekä yksityisen kulutuksen hinta esitetään kuviossa vastakkaismerkkisinä, sillä niiden kasvu pienentää kotitalouksien käytettävissä olevaa reaalitytuloa.

Kotitalouksien käytettävissä olevan reaali-tulon arvioidaan v. 2021 kasvavan noin puoli prosenttia työllisyysilanteen parantuessa ja keskiansioiden noustessa. Kes-kiansioiden nousua nopeuttavat työnantajan eläkevakuutusmaksuallennuksen pois-tuminen v. 2021 sekä työttömyysvakuutusmaksun nousu vuosina 2021 ja 2022.

Ostovoiman kasvu kiihtyy edelleen v. 2022 työtuntien ja keskiansioiden noustessa. Yksityisen kulutuksen hintojen arvioidaan nousevan noin 2 % tänä vuonna ja 2,5 % v. 2022. Energian hintojen äkillinen nousu loppuvuodesta 2021 näkyy kuluttajahin-noissa viiveellä, sillä vain pieni osa kotitalouksien sähkösopimuksista ja muista ener-giakustannuksista on sidottu energian pörssihintoihin.

Taulukko 8. Kulutus

	2020	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Yksityinen kulutus	100,0	0,7	-4,7	3,0	3,8	2,1	1,7
kotitaloudet	95,8	0,8	-4,8	3,0	3,8	2,1	1,7
kestokulutustavarat	8,1	3,2	2,4	6,1	2,3	2,0	4,0
puolikestävät kulutustavarat	7,0	3,3	-10,7	9,2	5,0	2,0	2,5
lyhytikäiset tavarat	28,8	-0,6	2,0	1,8	0,5	0,9	0,9
palvelut	51,9	1,3	-7,8	2,3	5,5	2,5	1,7
voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	4,2	-2,8	-2,4	2,5	3,0	2,0	1,8
Julkinen kulutus		2,0	0,5	3,3	0,7	-1,2	0,4
Kulutus yhteensä		1,1	-3,1	3,1	2,8	1,1	1,3
Kotitalouksien käytettävissä oleva tulo		3,0	0,0	2,6	4,5	3,2	3,0
Yksityisen kulutuksen hinta		1,0	0,5	2,1	2,5	1,8	1,7
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaali-tulo		2,0	-0,5	0,5	2,0	1,4	1,3
		prosenttia					
Kulutuksen suhde bruttokansantuotteeseen (käypiin hintoihin)		75,6	75,5	75,4	75,4	75,1	75,0
Kotitalouksien säästämisaste		0,8	4,9	2,6	0,8	0,1	-0,4
Kotitalouksien velkaantumisaste ¹		128,6	133,3	134,9	135,5	135,5	135,5

¹ Kotitalouksien velat vuoden lopussa suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin

1.3.2 Julkinen kulutus

Julkisen kulutuksen suurimmat erät koostuvat henkilöstökuluista sekä ostetuista tavaroista ja palveluista. Julkisesta kulutuksesta noin kaksi kolmasosaa koostuu paikallishallinnon kulutuksesta, neljännes valtion ja loput sosiaaliturvarahastojen kulutuksesta. Vuonna 2023 merkittävä osa kuntien ja kuntayhtymien kulutuksesta siirtyy hyvinvointialueille.

Julkisten kulutusmenojen kasvun arvioidaan kiihtyvän v. 2021. Covid-19-epidemia ja sen torjunta mm. suojarusteiden, testauksen ja jäljittämisen sekä rokotteiden avulla ovat aiheuttaneet merkittäviä kulueria julkiseen talouteen. Toisaalta kriisin aikana on syntynyt samanaikaisesti säästöjä joissakin toiminnoissa mm. rajoitustoimien vuoksi.

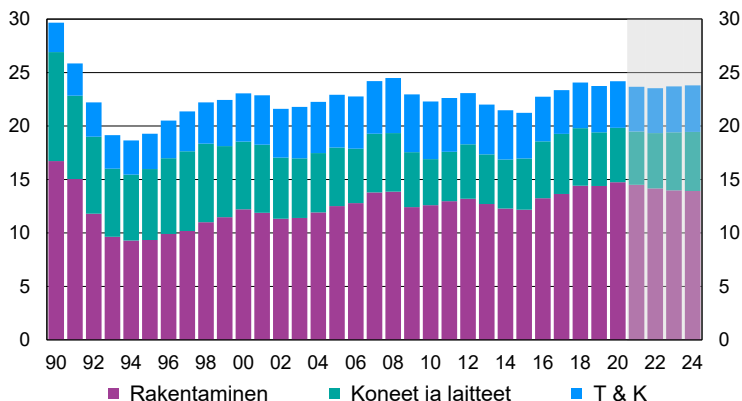
Vuonna 2022 julkisten kulutusmenojen kasvu hidastuu covid-19-epidemian aiheuttamien lisäpanostusten pienentyessä, vaikkakin osa vuodelle 2021 budjetoiduista määrärahoista siirtyy käytettäväksi v. 2022. Kriisin aikana muodostuneen palvelu- ja hoitovelan purkaminen aiheuttaa kuitenkin kasvavia menopaineita.

Julkisten kulutusmenojen arvon kasvu jatkuu myös vuosina 2022-2024, vaikka kulutuksen määrä supistuu v. 2023, kun hallituskausi päättyy ja kertaluonteiset menolisäykset lakkaavat. Julkisen sektorin työ- ja virkaehtosopimukset ovat katkolla helmikuun lopussa 2022. Ennusteessa julkisen sektorin ansiokehityksen on oletettu mukailevan arviota yleisestä ansiokehityksestä vuodesta 2022 alkaen.

1.3.3 Yksityiset investoinnit

Vuoden 2021 ensimmäisellä kolmella neljänneksellä investoinnit ovat kasvaneet asuinrakennusinvestointien vetämänä. Muissa investointien aluerissä kasvu on ollut vaisua tai negatiivista. Yksityiset investoinnit kuitenkin kasvavat ennusteen mukaan 3,6 % tänä vuonna. Arvio asuinrakennusinvestointien kehityksestä on aiemmin ennakoitua suotuisampi. Vuodesta 2022 alkaen muu rakentaminen piristyy, ja kone- ja laiteinvestoinneissa näkyy elpymisen merkkejä maailmantalouden parempien kasvunäkymien johdosta. Suomalaisen teollisuuden investointinäkömät ovat hyvät, ja EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF) saatava rahoitus vauhdittaa yksityisiä investointeja erityisesti vuosina 2022–2023. Seuraavina ennustevuosina yksityiset investoinnit kasvavat 3,1 % v. 2022, 2,6 % v. 2023 ja 2,5 % v. 2024. Yksityisten investointien keskimääräinen kasvuvauhti on koko ennustejaksolla 2,9 %, ja niiden suhde BKT:hen nousee lähes 20 prosenttiin v. 2024.

Investoinnit suhteessa BKT:hen, %

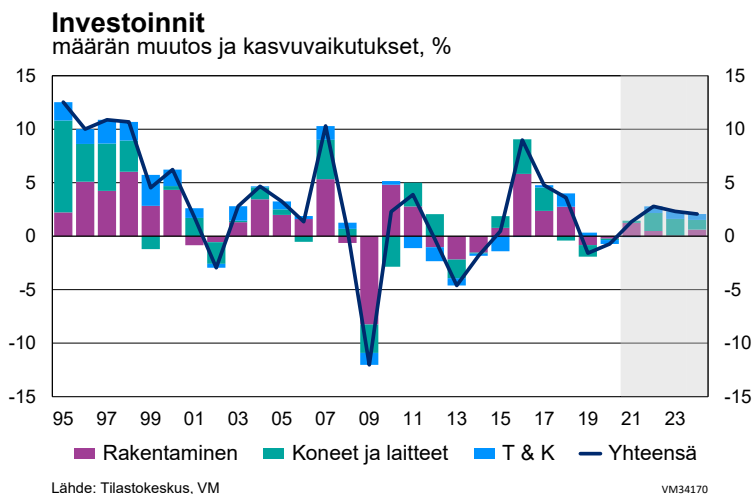

Lähde: Tilastokeskus, VM

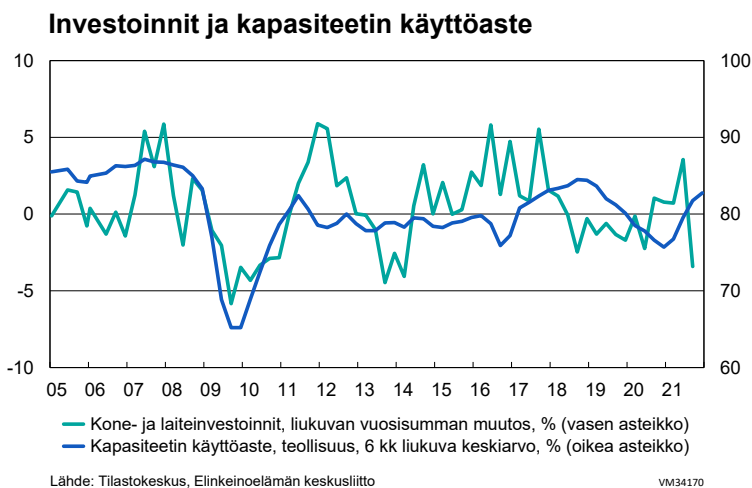
VM34170

Vuonna 2021 erityisesti asuntorakentamisen kehitys on ollut suotuisaa. Uusia asuntoja rakennetaan kokonaisuudessaan v. 2021 enemmän kuin aiemmin ennakoitiin. Asuntoaloitukset nousevat korkealle tasolle yli 44 000:een ja korjausrakentamisen kasvu voimistuu hieman. Kokonaisuudessaan asuinrakennusinvestointien kasvu on 6,5 % v. 2021. Asuntoinvestoinnit kääntyvät loivaan -2,2 prosentin laskuun v. 2022 asuntoaloitusten pysyessä korkealla tasolla noin 38 000 uudessa asunnossa. Kohti ennusteen loppupäätä asuntoaloitusten määrä palaa lähemmäs pitkän aikavälin keskiarvoa ja asuinrakennusinvestointien muutos on -2,2 % v. 2023 ja 1,0 % v. 2024. Matala korkotaso pitää yllä asuntolainojen ja asuintalorakentamisen kysyntää.

Muut talonrakennusinvestoinnit kasvavat v. 2022 4,5 %. Toimitilarakentaminen kääntyy kasvuun, ja teollisuuden investoinnit kokonaisuudessaan kasvavat. Esimerkiksi Metsä Group on aloittanut biotuotetehdashankkeensa Kemissä. Muussa talonrakentamisessa myönteinen kehitys jatkuu v. 2023. Muiden talonrakennusinvestointien kasvu on 2,5 % v. 2023 ja sitä seuraavana vuonna 1,0 %. Maa- ja vesirakennusinvestoinnit kasvavat koko ennustejakson ajan vuotta 2021 lukuun ottamatta muun rakentamisen mukana. Uudistalonrakentamisen positiivinen vire nostaa maa- ja vesirakentamisen 2,2 prosentin kasvuun v. 2022. Ennusteen loppuvuosina maa- ja vesirakentamisen investoinnit kasvavat hitaammin.

Kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestoinnit kasvoivat vuoden 2021 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä heikosti. Osasyynä tähän oli kolmannella neljänneksellä kuljetusvälineinvestointeihin liittyvä negatiiviseksi investoinniksi kirjattava myynti ulkomaille. Kone- ja laiteinvestoinnit kasvavat 8,0 % v. 2022, kun liiketoimintaympäristö muuttuu vakaammaksi. Teollisuuden investoinnit vauhdittavat kone- ja laiteinvestointeja. Ennustejaksolla koneisiin ja laitteisiin investoidaan paljon esimerkiksi Kemian biotuotetehtaassa. Teollisuuden investointien positiivinen vire jatkuu siis vuoden 2022 jälkeenkin. Kone- ja laiteinvestoinnit kasvavat 7,0 % v. 2023 ja 4,0 % v. 2024. Muut investoinnit, ml. tutkimus- ja kehittämisinvestoinnit, kasvavat koko ennustejakson lukuun ottamatta vuotta 2021. TKI-investointeja tuetaan ennustejaksolla muun muassa elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF).

Taulukko 9. Kiinteät investoinnit pääomatavaratyypeittäin

	2020	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Talorakennukset	51,5	-0,7	-2,3	2,6	0,5	-0,2	1,0
asuinrakennukset	29,3	-4,2	-2,5	6,5	-2,2	-2,2	1,0
muut talorakennukset	22,3	4,5	-2,0	-2,6	4,5	2,5	1,0
Maa- ja vesirakennukset	9,4	-5,3	10,7	-1,0	2,2	1,8	1,2
Koneet ja laitteet	21,1	-4,9	-0,6	1,0	8,0	7,0	4,0
T&K-investoinnit ¹	18,0	1,9	-2,0	-0,5	3,5	4,0	3,0
Yhteensä	100,0	-1,6	-0,7	1,4	2,8	2,3	2,1
yksityiset	79,6	-2,4	-3,4	3,6	3,0	2,6	2,5
julkiset	20,4	2,4	11,0	-7,4	1,7	1,2	0,3
		prosenttia					
Investointien osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)							
Kiinteät investoinnit		23,7	24,2	23,7	23,5	23,7	23,8
yksityiset		19,4	19,3	19,2	19,2	19,3	19,5
julkiset		4,4	4,9	4,4	4,4	4,4	4,3

¹ Sisältää henkiset omaisuustuotteet ja kasvatettavat varat

1.3.4 Julkiset investoinnit

Kokonaisinvestoinneista noin 20 % on julkisia investointeja, joista runsas puolet koostuu paikallishallinnon ja vajaa puolet valtionhallinnon investoinneista. Sosiaaliturvarahastojen osuus on hyvin pieni. Vuodesta 2023 lähtien hyvinvointialueille siirtyy osa paikallishallinnon investoinneista, ollen n. 10 % kaikista julkisen talouden kokonaisinvestoinneista. Julkisista investoinneista vajaa 30 % on maa- ja vesirakennusinvestointeja ja saman verran on muita rakennusinvestointeja. Tutkimus- ja kehittämisinvestointien osuus on runsas neljännes sekä koneiden ja laitteiden runsas 10 %. Julkiset investoinnit ovat olleet viime vuosina korkealla tasolla, yli 4 % suhteessa BKT:hen. Suomen julkisten investointien BKT-suhde on huomattavasti suurempi kuin EU-maissa keskimäärin.

Pääministeri Marinin hallituksen käynnistämät elvytystoimet ja hallitusohjelman mukaiset toimet ovat nostaneet julkiset investoinnit aiempaa korkeammalle tasolle. Valtionhallinnon investointeja ovat lisäksi kasvattaneet mm. panostukset väylä-hankkeisiin sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan. Julkiset investoinnit kasvoivat v. 2020 huomattavasti aiemmasta ja toimivat siten suhdannetta tasaa-vasti talouden supistuessa ja yksityisten investointien laskiessa. Julkiset investoinnit kasvoivat peräti 11 %, etenkin valtiohallinnon mittavien investointien ansiosta. Val-tionhallinnon investoinnit rakennuksiin ja asejärjestelmiin kasvoivat huomattavasti. Myös paikallishallinnon investoinnit kasvoivat verrattain nopeasti mutta edellisiä vuosia hitaammin. Paikallishallinnon investointien suurin kasvu kohdistui infrain-vestointeihin.

Julkiset investoinnit laskevat v. 2021 valtionhallinnon koronapandemiaan liittyvien hankintojen supistuessa vuotta aiemmasta. Paikallishallinnon investointimenot ovat edelleen korkealla tasolla, mutta vuosia jatkuneen yhtäjaksoisen kasvun jäl-keen investoinnit ovat jäämässä viimevuotiselle tasolle. Julkisten investointien tun-tuvasta pienenemisestä huolimatta niiden BKT-osuus on edelleen selvästi pidem-män aikavälin keskiarvon yläpuolella. Myös julkisten investointien osuus kaikista investoinneista on korkealla tasolla.

Julkisten investointien arvioidaan kääntyvän loivaan kasvuun v. 2022 valtionhallin-non investointien piristymisen ansiosta. Paikallishallinnon investointien oletetaan las-kevan jonkin verran ensi vuonna, tosin investoinnit ovat edelleen korkealla tasolla.

Julkisten investointien arvioidaan kasvavan maltillisesti ennustejakson lopussa. Val-tionhallinnon investointimenoja ovat kasvattamassa puolustusmateriaaliin kohdistu-vat panostukset. Paikallishallinnon investointeja puolestaan laskee erityisesti sairaa-larakentamisen hidastuminen. Sairaalarakentamisen investointihuippu on jäämässä taakse, mutta uusia investointeja on vielä tulossa useissa sairaanhoitopiireissä.

1.4 Kotimainen tuotanto

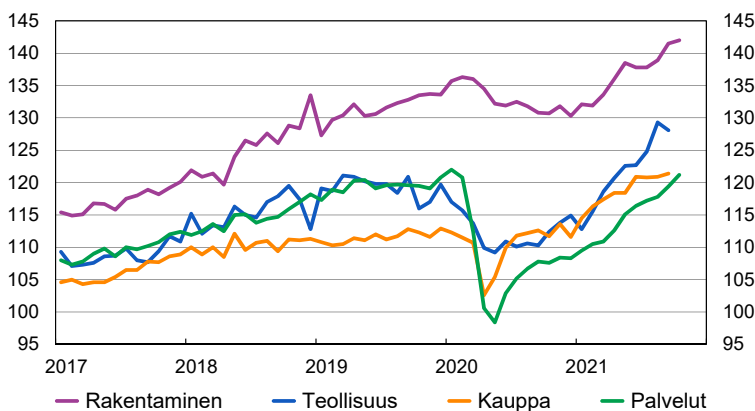
1.4.1 BKT

Kansantalouden kasvu on jatkunut vuoden kolmannella neljänneksellä edelleen hyvänä, joskin kasvuvauhti on hidastunut vuoden toiselta neljännekseltä. Palvelut ovat kehittyneet päätoimialoista parhaiten kuluvana vuonna. Se on luonnollista, koska ne myös supistuivat eniten viime vuoden aikana. Myös rakentaminen ja teollisuus ovat kasvaneet koko kolmen neljänneksen ajan. Sen sijaan alkutuotanto kääntyi kasvuun vasta toisella neljänneksellä, mutta sen kasvuvauhti nopeutui merkittävästi kolmannella neljänneksellä metsätalouden hyvän kysynnän takia tuottaen myönteisen kehityksen koko vuodelle.

Tuotantopanosten kuten osin myös valmiiden hyödykkeiden hintakehitys on ollut nopeaa kuluvana vuonna. Nämä kehityskulut näkyvät myös toimialojen liikevaihdon kehityksessä. Yritysten haasteena ovat olleet voimakas tuottajahintojen nousu ja komponenttipula, eikä tilanne näytä tältä osin helpottuvan lyhyellä aikavälillä. Myös osaavan työvoiman pulaa on erityisesti palvelualoilla.

Päätoimialojen liikevaihdon kehitys

2015 = 100, kausitasoitettu

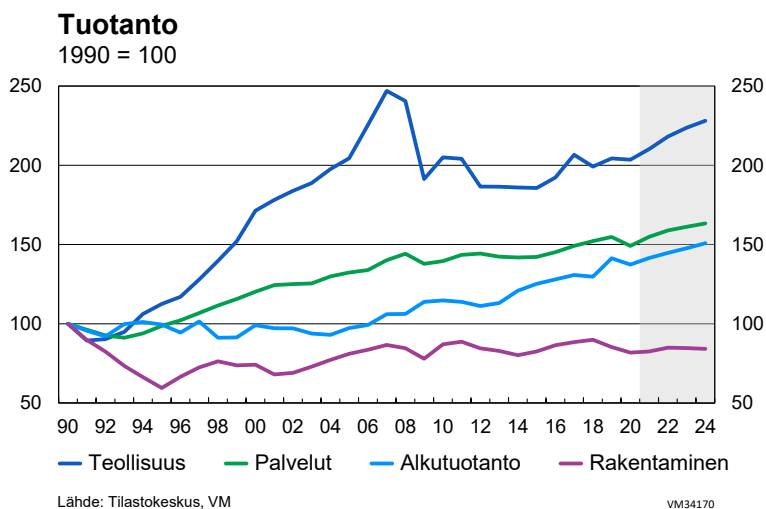

Lähde: Tilastokeskus

Vuonna 2021 bruttokansantuote kasvaa 3,4 %. Erityisesti kuljetus- ja varastointipalveluiden sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnan tuotanto on kaukana pandemiaa edeltävältä tasolta. Muun muassa näiden syiden takia vuoden 2022 talouskasvun ennustetaan nousevan 3 prosenttiin. Tämä edellyttää melko reipasta vuoden sisäistä kasvua kuitenkin siten, että ensimmäinen neljännes voi kasvaa muita

neljänneksi hitaammin pandemian voimistumisen lisätessä taloudenpitäjien varovaisuutta. Myös julkisten palveluiden määrä kasvaa v. 2022 mm. koronakriisistä aiheutuneen palvelu- ja hoitovelan purkamisen takia.

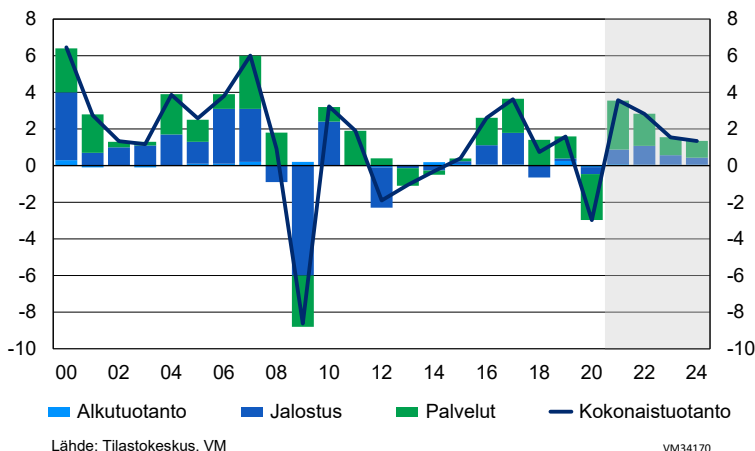
Vuonna 2023 talouskasvu hidastuu selvästi, koska yksityisten palveluiden tuotanto on saavuttanut ennen koronakriisiä vallinneen tasonsa ja kasvaa tuolloin jo selvästi hitaammin. Myös julkisten palveluiden määrän arvioidaan vähenevän v. 2023. Vuoden 2023 BKT:n kasvuennuste on 1,5 % ja vuoden 2024 1,4 %.

Palvelut muodostavat noin 70 % Suomen koko talouden tuotannosta. Niiden kasvukontribuutio Suomen BKT:n kehitykseen on lähivuosina muita päätoimialoja suurempi.

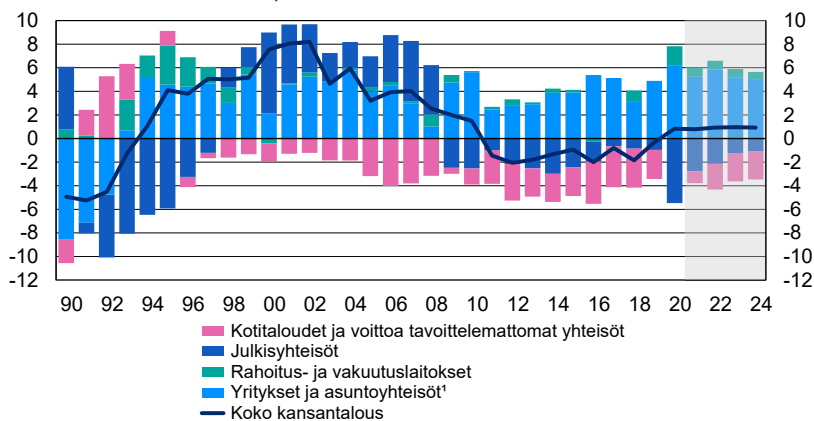

Kokonaistuotanto toimialoittain määrän muutos ja kasvuvaikutukset, %

Vuonna 2021 kansantalouden tuottavuuden työtuntia kohden arvioidaan kasvavan 3,2 %, jonka jälkeen vuosikasvu hidastuu keskimäärin prosenttiin vuosina 2022-2024. Toimintaylijäämän ennustetaan kasvavan 4,5 % v. 2021 ja kiihtyvän siitä edelleen 5,9 % v. 2022. Tämän jälkeen toimintaylijäämän kasvu hidastuu vähitellen noin 5 prosenttiin vuosina 2023-2024. Suomen yksikkötyökustannusten ennustetaan nousevan keskimäärin 1,8 prosentin vuosivauhtia vuosina 2021-2024.

Nettoluotonanto sektoreittain suhteessa BKT:hen, %

1.4.2 Jalostus

Teollisuuden tilausten määrät ovat nousseet voimakkaasti ja ovat lähes ennennäkemättömän korkealla. Tähän vaikuttaa oletettavasti osaltaan myös tilaushintojen nousu. EK:n lokakuussa 2021 julkaiseman suhdannebarometrin mukaan teollisuusyritykset odottivat edelleen kasvua sekä vuoden 2021 viimeiselle neljännekselle että ensi vuoden alkupuolelle, vaikkakin kovimman kasvun ajan arvioitiin olevan jo takanapäin.

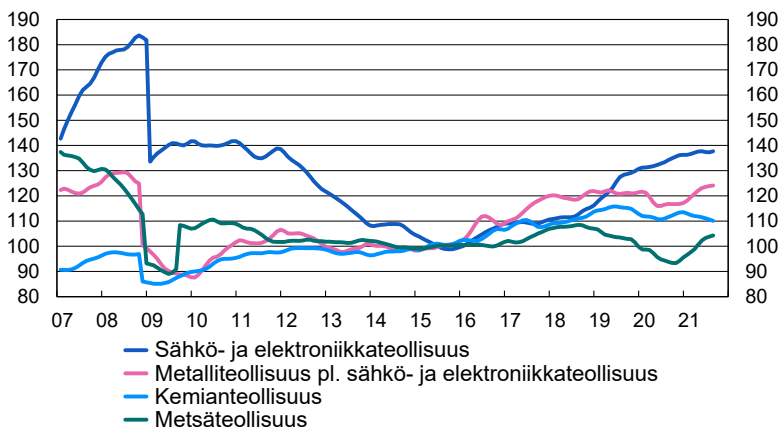
Metsäteollisuuden tuotanto on kasvanut vahvasti v. 2021 sekä määrällä että arvolla mitattuna. Sellun ja puutavaran myyntihintojen nousu on ollut voimakasta. Myös lähivuosien kehitys arvioidaan myönteiseksi, vaikka kasvuvauhti selvästi hidastuukin kuluvan vuoden erittäin korkealta tasolta.

Kemianteollisuuden tuotannon kehitys on ollut heikkoa v. 2021. Tähän on vaikuttanut erityisesti viime vuodelta kuluvalle vuodelle siirretty suuri öljynjalostamon huoltoseisokki. Tilausten määrät ovat vaihdelleet kuukausittain huomattavasti, mutta ovat olleet silti huomattavan korkealla v. 2021. Lähivuosina kemianteollisuuden tuotannon kasvun arvioidaan ensin kiihtyvän selvästi ja vähitellen normalisoituvan.

Myös sähkö- ja elektroniikkateollisuus on kehittynyt v. 2021 selvästi viime vuotta heikommin. Yrityksillä on ollut haasteita komponenttien ja raaka-aineiden saatavuudessa. Osajapula on noussut nopeasti kasvun rajoitteeksi. Lähivuosina välituotteiden saatavuuden arvioidaan paranevan ja mahdollistavan kuluvaan vuoteen selvästi nopeamman kasvun.

Teollisuustuotannon volyymi-indeksi toimialoittain

2015 = 100, trendi

Lähde: Tilastokeskus

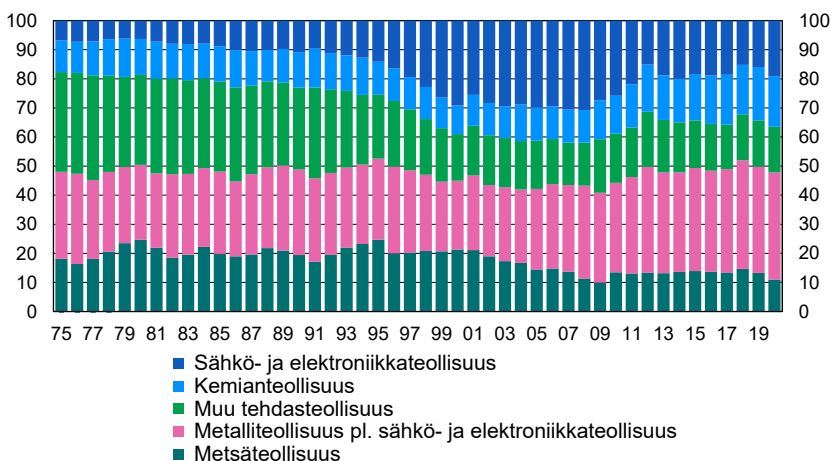
VM34170

Metalliteollisuus on menestynyt v. 2021 hyvin. Kysyntää on tullut sekä kotimaasta että ulkomailta. Erityisesti metallien jalostuksen liikevaihto on kasvanut voimakkaasti, tähän on vaikuttanut metallituotteiden voimakas hintojen nousu. Lähivuosien suuret teollisuushankkeet sekä kasvava maailmantalous pitävät teollisuuden kysyntää yllä myös lähivuosien aikana. Metalliteollisuus vastaa suurimmasta osasta teollisuuden arvonlisäyksestä. Kemianteollisuus on toiseksi suurin teollisuuden ala ja vastaa kooltaan noin puolta metalliteollisuudesta.

Tehdasteollisuuden ennustetaan kehittyvän myönteisesti koko ennusteperiodin ajan vuoteen 2024 asti johtuen erityisesti kansainvälisen talouden laajamittaisesta elpymisestä. Suurin osa teollisuuden tuotannosta menee vientiin. Ennusteen viimeisenä vuonna teollisuuden tuotannon kasvuvauhti hidastuu ja lähestyy pitkän aikavälin keskiarvokasvuun.

Tehdasteollisuus

toimialojen osuus arvonlisäyksestä, %

Lähde: Tilastokeskus

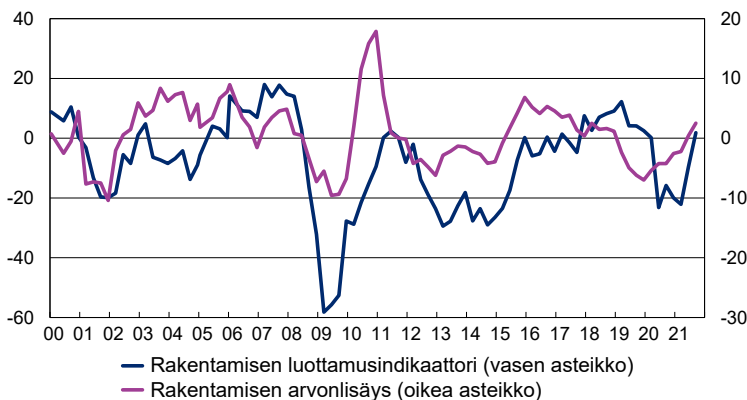
VM34170

Rakentaminen

Asuntorakentaminen on lisääntynyt edelleen voimakkaasti v. 2021. Koko vuoden aloitusten ennusteena on noin 44 000 asunnon aloitus, mikä on Suomen mittakaavassa poikkeuksellisen paljon. Kotitalouksien säästöjen kasvu sekä hyvä työllisyyskehitys ovat lisänneet asuntokauppaa sekä asuntojen korjauksia. Myös sijoittajien kiinnostus asuntoihin on jatkunut edelleen vahvana. Odotuksena on kuitenkin aloitusmäärien selvä väheneminen lähivuosina, koska asuntojen tarjonta on kasvanut ja vapaita vuokra-asuntoja on jo monin paikoin jatkuvasti runsaasti tarjolla.

Rakentamisen luottamus ja tuotanto

kausitasoitettu saldo ja muutos vuodentakaiseen, %

Lähde: Tilastokeskus, Euroopan komissio

VM34170

Toimitilarakentamisen lupakehitys on ollut varsin heikkoa v. 2021, ja se on osin ristiriidassa yritysten ilmoittamien hyvien investointisuunnitelmien kanssa. Toimisto- ja liiketilojen käyttöasteet ovat kuitenkin vielä matalia, silti toimitilojen rakentaminen jatkuu vilkkaana pääkaupunkiseudulla. Toimitilarakentamisen arvioidaan siirtyvän rakentamisen veturiksi vuoden 2022 aikana. Uusi Kemin biotuotetehdas tuo huomattavaa lisärakentamista Pohjois-Suomeen.

Rakennusala odottaa muiden teollisuuden alojen kanssa samoin, että kovin kasvuvaihe olisi jo takana. Rakennustuotannosta noin puolet tulee korjaamisesta ja puolet uudisrakentamisesta. Korjaamisen kasvuvauhdin arvioidaan kiihtyvän vuosina 2021-2022 ja hidastuvan hieman ennusteperiodin loppua kohden vuosina 2023-2024. Korjausrakentamisen ennustetaan kasvavan ennusteperiodilla keskimäärin reilut 2 % vuosittain.

Maa- ja vesirakentamisen tuotannon määrän arvioidaan kasvavan edelleen vain hieman v. 2021, vaikkakin käypähintaiset liikevaihtotiedot osoittavat erittäin voimakasta kasvua. Lähivuosina maa- ja vesirakentaminen kehittyy pääosin julkisen talouden hidastuvien investointien ohjaamana.

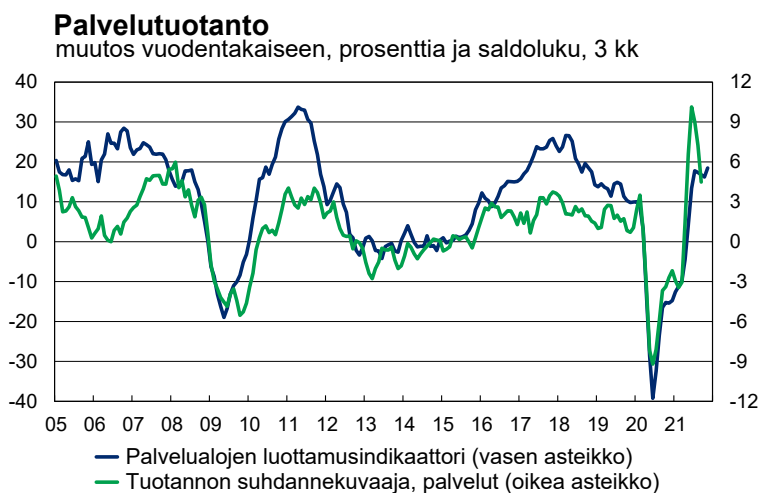
Vuonna 2022 rakentamisen arvonlisäys kasvaa ennusteperiodilla nopeimmin ja hidastuu kääntyen väheneväksi vuosina 2023-2024 johtuen ennen muuta asuntorakentamisen palautumisesta lähemmäs normaalitasoja.

1.4.3 Palvelut

Palvelutuotanto on kasvanut hyvin v. 2021 ja kaikkein nopeimmin ovat kasvaneet rahoitus- ja vakuutuspalvelut. Vuoden 2021 palvelutuotannon kasvuennuste on 3,9 %, joka ei edellytä juurikaan kasvua enää loppuvuoden aikana. Palveluiden yhtenä vahvana kivijalkana jatkaa edelleen informaatio- ja viestintätoimiala, joka on kasvanut ainoana toimialana jatkuvasti jo yli 10 vuoden ajan. Ennustettu palveluviennin kasvu lisää sekin informaatio- ja viestintätoimialan kysyntää. Myös kauppa sekä kiinteistöalan toiminta lisääntyvät selvästi v. 2021.

Palvelujen arvioidaan jatkavan hyvää kasvua myös v. 2022. Tällöin monien vielä pandemiasta kärsivien toimialojen näkymät kirkastuvat ja kysynnän palautuminen voi olla reipasta. Eniten kärsineet toimialat, kuten ilma- ja vesiliikenne, matkatoimitot, majoitus- ja ravitsemistoiminta, taiteet, viihde ja virkistys, pysyvät vuoden 2021 lopun ja ensi vuoden alun ajan vielä takamatkalla. Vähitellen jatkorokotukset sekä entistä voimakkaammin patoutunut kysyntä nostavat niiden kasvua reippaasti vuoden 2022 aikana. Myös julkinen palvelutoiminta tukee palveluiden kasvua v. 2022.

Palvelujen luottamusindikaattorin kehitys on edelleen myönteistä, mutta loka-kuussa julkaistun suhdannebarometrin mukaan nopein kasvuvaihe olisi takanapäin. Myyntiodotukset ovat kuitenkin varovaisessa kasvussa.

Vuonna 2022 palveluiden kasvu hidastuu, mutta kasvuperinnön sekä julkisen kysynnän kasvun takia vuosikasvuksi tulee 2,6 %. Julkiset palvelut, joihin kuuluvat julkinen hallinto, koulutus, terveys- ja sosiaalipalvelut, muodostavat palveluiden suurimman yksittäisen toimialan. Myös teollisuuden tuotannon lisääntyminen sekä kotitalouksien kulutuksen kasvu tuovat kasvua palveluihin laajalti lähivuosina. Samoin Suomen vientikysynnän vahvistuminen vuosina 2023-2024 näkyy liike-elämän palveluiden kysynnän kasvuna. Vuosina 2023-2024 palveluiden kasvu palaa lähelle pitkän aikavälin keskimääräistä tasoaan.

Taulukko 10. Tuotanto toimialoittain

	2020	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
	osuus, % ¹	määrän muutos, prosenttia					
Teollisuus	20,3	2,6	-0,4	3,4	3,7	2,5	2,0
Rakentaminen	7,5	-5,1	-4,1	1,2	2,9	-0,4	-0,6
Maa- ja metsätalous	2,8	9,0	-2,8	2,8	2,2	2,1	2,1
Teollisuus ja rakentaminen	27,8	0,5	-1,4	2,8	3,5	1,7	1,3
Palvelut	69,4	1,7	-3,6	3,9	2,6	1,4	1,3
Tuotanto yhteensä perushintaan	100,0	1,6	-3,0	3,6	2,8	1,5	1,3
Bruttokansantuote markkinahintaan		1,3	-2,9	3,4	3,0	1,5	1,4
Kansantalouden työn tuottavuus		0,3	-0,0	3,2	0,8	1,0	1,1

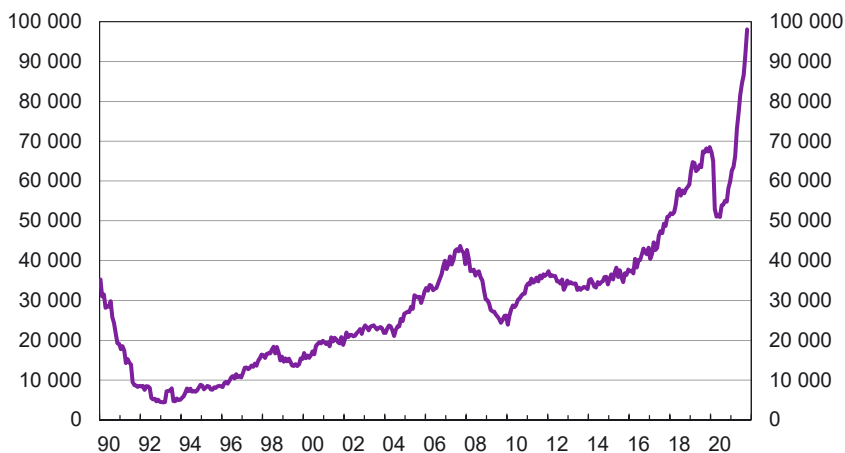
¹ Osuus käypähintaisesta tuotannosta perushintaan

1.5 Työvoima

Työllisten määrä on lisääntynyt v. 2021 merkittävästi. Työllisiä oli lokakuussa 65 000 enemmän kuin vuosi sitten ja koko alkuvuonna määrä on lisääntynyt 2,1 % vuodentakaisesta. Työllisten määrä on kuitenkin suurempi vain määrä- ja osa-aikaista työtä tekevien palkansaajien keskuudessa. Jatkuvaa kokoaikatyötä tekevien määrä on vielä viime vuotta pienempi. Tehdyn työn eli työtuntien määrä lisääntyikin vain 0,4 %. Työllisyys on lisääntynyt päätoimialoista vain palvelualoilla, pl. rahoitus- ja vakuutus toiminnassa. Sen sijaan jalostuksessa työllisten määrä on laskenut. Työllisten trendin mukaan työllisten määrä on lisääntynyt yhtäjaksoisesti runsaan vuoden

ajan ja työllisyysaste oli lokakuussa 72,7 %. Työttömien määrä on supistunut trendin mukaan yhtäjaksoisesti vasta viiden kuukauden ajan ja työttömyysaste oli lokakuussa 7,1 %. Myös pitkäaikaistyöttömyys on kääntynyt laskuun.

Avoimet työpaikat

Lähde: TEM

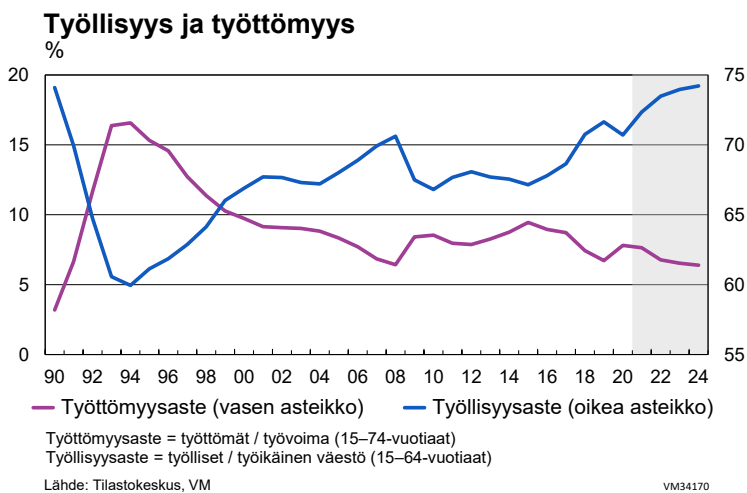
VM 34267

Työmarkkinat vetävät tällä hetkellä runsaasti työvoimaa ja potentiaalia olisi monilla toimialoilla parempaanakin. Yritysten henkilökuntaodotukset ovat elinkeinoelämän luottamuskyseilyjen mukaan kohentuneet syksyn aikana edelleen päätoimialoilla. Varsinkin eräillä palvelu- ja teollisuusaloilla sekä rakentamisessa ammattitaitoisesta työvoimasta alkaa olla niukkuutta. Työtilaisuuksia onkin tarjolla runsaasti, sillä avoimia työpaikkoja on työvoimahallinnossa ennätysmäärä. Myös Tilastokeskuksen laajemmin avoimia työpaikkoja kuvaavan kyselytilaston mukaan avoimia työpaikkoja on nyt runsaasti. Erityisesti vaikeasti täytettäviä työpaikkoja on jalostustoimialoilla sekä informaatio- ja viestintäpalveluissa ja alueellisesti Länsi-Suomessa.

Yritykset sopeuttivat viime vuonna työvoimakustannuksiaan irtisanomisten lisäksi lomautuksilla. Syksyllä lomautusten määrä on laskenut kolmasosaan viimevuotisesta ja samalla korona-aikaa edeltävälle tasolle.

Työvoiman kysyntää lisäävät maailman talouden vahva veto ja kotimaisen kysynnän kasvu sekä talouden rakenteiden muuttuminen kohtauspalveluiden vähentymässä sekä digitaalisten palveluiden lisääntyessä. Silti taudin säilyminen yhteiskunnassa asettaa elinkeinotoiminnan rajoitusten vähentymisen epävarmalle pohjalle

ja työllisyyden kasvuvauhti hidastuu vuodenvaihteessa. Alkuvuoden 2021 erittäin ripeän työllisyyden lisääntymisen johdosta työllisyyden kasvu ylittää tänä vuonna kaksi prosenttia, vaikka kasvuvauhti on hidastunut loppuvuonna. Työllisyysaste nousee 72,4 prosenttiin, myös työikäisten määrän vähentymisen seurauksena.

Taluskasvu pitää yllä työvoiman kysyntää, jota riittää täyttämään lyhyellä aikavälillä korkealla oleva työttömyys ja hallituksen toimet työn tarjonnan lisäämiseksi. Talouden elpyminen lisää työllisten määrää vuosina 2022–2024, varsinkin palvelutoimialoilla. Työllisyyden ennustetaan lisääntyvän v. 2022 puolitoista prosenttia. Kasvu hidastuu talouden aktiviteetin myötä vuosina 2023 ja 2024, mutta työllisyysaste nousee runsaaseen 74 prosenttiin v. 2024.

Työllisyyden vahva kasvu johtaa yleensä työttömyyden selvään laskuun. Alkuvuonna näin ei ole kuitenkaan tapahtunut, sillä työllisyyden kasvu on tullut työvoiman ulkopuolelta, jolloin työhön osallistuminen on kohonnut ennätystasolle, kun työttömien määrä on samalla lisääntynyt. Osittain poikkeuksellisen kehityksen taustalla on viime vuonna jyrkästi lisääntynyt lomautettujen määrä, joka osin tilastoitui työvoiman ulkopuoliseksi. Tänä vuonna lomautettuja on otettu takaisin töihin, jolloin työttömyys ei ole samaan aikaan supistunut. Viime kuukausina nuorehkojen miesten työttömyys on yhä ollut yleisempää kuin vuosi sitten.

Työttömiä oli alkuvuonna 2021 Tilastokeskuksen mukaan 3,5 % enemmän kuin vuosi sitten. Vuodenvaihdetta kohti työttömien trendi on kääntynyt laskuun, kun työllisyyden jatkuva kasvu supistaa myös työttömien määrää. Työttömyysaste kuitenkin laskee viime vuodesta vain hieman 7,6 prosenttiin alkuvuoden kasvun seurauksena. Erityisesti palvelualojen elpyminen ensi vuonna vahvistaa työttömyyden laskua ja työttömyysaste laskee alle 7 prosentin. Mikäli työmarkkinoiden kohtaantongelmat ja työvoiman saatavuus alueittain tai ammattittain ei muodostu työmarkkinoiden toimivuuden esteeksi kuten ennusteessa oletetaan, työttömyysaste laskee v. 2024 alle kuuteen ja puoleen prosenttiin. Tämä on vielä hieman enemmän kuin komission yhteisellä menetelmällä arvioitu rakenteellisen työttömyyden taso Suomessa.

Taulukko 11. Työvoimatase

	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
	1000 henkeä keskimäärin vuodessa					
Työikäinen väestö, 15–74-vuotiaat	4128	4133	4123	4113	4100	4090
muutos	4	5	-10	-10	-13	-10
Työikäinen väestö, 15–64-vuotiaat	3428	3421	3417	3413	3411	3409
muutos	-11	-7	-4	-4	-2	-2
Työlliset (15–74-vuotiaat)	2533	2494	2549	2586	2602	2608
siitä 15–64-vuotiaat	2456	2419	2472	2508	2523	2530
Työttömät (15–74-vuotiaat)	183	209	210	187	181	177
	prosenttia					
Työllisyysaste (15–64-vuotiaat)	71,6	70,7	72,3	73,5	74,0	74,2
Työttömyysaste (15–74-vuotiaat)	6,7	7,7	7,6	6,7	6,5	6,4
	1000 henkeä vuoden aikana					
Maahanmuutto, netto	15	18	21	21	21	21

1.6 Tulot, kustannukset ja hinnat

1.6.1 Palkat

Nimellispalkkojen nousuvauhti on nopeutunut v. 2021 puoli prosenttiyksikköä 2,3 prosenttiin vuodentakaisesta. Nopeutuminen johtui suuremmista sopimuskorotuksista, sillä palkkaliukumien määrä pysyi lähes edellisvuoden suuruisena noin puolessa prosenttiyksikössä. Toimialoista teollisuudessa sekä eräillä yksityisen liike-elämän palvelualoilla nimellispalkkojen nousuvauhti nopeutui. Sen sijaan kaupan ja varsinkin kiinteistöpalveluiden toimialoilla nimellispalkkojen nousuvauhti hidastui selvästi. Reaalipalkkojen nousuvauhti hidastui puoleen prosenttiin, sillä inflaatio nopeutui vajaan kahteen prosenttiin.

Osa edellisen kauden työehtosopimuksista on jo päättynyt ja neuvottelut uusista sopimuksista ovat alkaneet. Vuodenvaihteessa ja ensi keväänä moni nyt voimassa oleva työehtosopimus on umpeutumassa. 2000-luvulla työehtosopimusten keskimääräinen kesto on ollut lähellä kahta vuotta. Näiden sopimusten sopimuskorotukset ovat useammin olleet ensimmäisenä sopimusvuotena edellisvuotta suuremmat kuin pienemmät. Ennusteessa on oletettu, että vuoden 2022 sopimuskorotukset noudattavat tämän vuosituhannen kaavaa ja sopimuskorotukset ovat vuotta 2021 suuremmat. Tänä vuonna sopimuskorotukset ovat keskimäärin vajaat kaksi prosenttia ja niiden oletetaan nopeutuvan keskimäärin runsaaseen kahteen prosenttiin ensi vuonna. Lisäksi liukumien odotetaan kasvavan v. 2022. Näin nimellisansiot nousisivat tänä vuonna 2,3 % ja ensi vuonna noin 3 %.

Vuosien 2023 ja 2024 ansioiden nousu kytkeytyy ennustettuun, hidastuvaan tuotavuuden kasvuun. Toisaalta kohenevan taloudellisen toimeliaisuuden ja sen myötä työllisyyden paranemisen sekä aloittaisen työvoimaniukkuuden oletetaan nostavan palkkaliukumia. Nimellisansioiden ennustetaan lisääntyvän noin 2½ % vuosina 2023 ja 2024.

Palkkasumma lisääntyi alkuvuonna 4,9 %. Työllisten määrä lisääntyi tänä vuonna erityisesti keskimääräistä enemmän ansaitsevien palkansaajien keskuudessa. Näin ollen palkkasumman kasvuvauhti oli jopa nopeampaa kuin sinänsä hyvä työllisyyskehitys olisi antanut olettaa ja varsinkin enemmän kuin työtuntien kehitys antaisi odottaa. Palkkasumman kehitykseen vaikuttaa nimellisansioiden lisäksi työllisyyden kehitys. Työllisyyden kasvun ja nimellisansioiden nousuvauhdin nopeutuessa palkkasumman ennakoitaan tänä vuonna lisääntyvän 4,5 %. Ensi vuonna ansioiden

nousun oletetaan nopeutuvan, mutta työllisyyden kasvun hidastuvan, joten palkkasumma lisääntyy noin 4½ % v. 2022. Hidastuva ansioiden nousu ja työllisyyden kasvu johtavat myös palkkasumman kasvun hidastumiseen vuosina 2023 ja 2024, jolloin palkkasumman odotetaan lisääntyvän noin 3 %.

Taulukko 12. Palkansaajien ansiotasoindeksi ja työkustannukset tuoteyksikköä kohti

	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
	muutos, prosenttia					
Sopimuspalkkaindeksi	2,0	1,3	1,8	2,3	1,8	1,7
Palkkojen liukuminen yms. tekijät	0,1	0,7	0,5	0,7	0,7	0,9
Ansiotasoindeksi	2,1	1,9	2,3	3,0	2,5	2,6
Reaalinen ansiotaso ¹	1,1	1,6	0,1	0,4	0,7	0,8
Keskiansiot ²	2,0	2,4	4,1	2,5	2,6	2,7
Työkustannukset tuoteyksikköä kohti koko kansantaloudessa ³	1,8	1,8	1,7	2,6	0,8	1,7

¹ Ansiotasoindeksi jaettuna kuluttajahintaindeksillä.

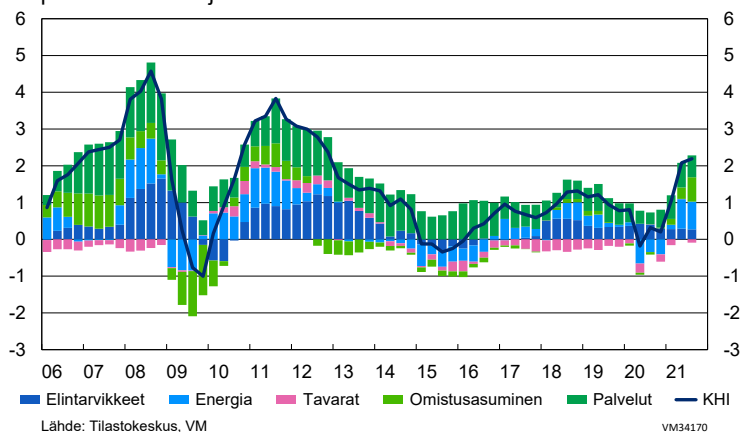
² Laskettu jakamalla koko kansantalouden palkkasumma palkansaajien tehdyillä työtunneilla. Lukuihin vaikuttavat kansantalouden rakennemuutokset.

³ Palkansaajakorvaukset jaettuna bruttoarvonlisäyksen volyyymilla perushintaan.

1.6.2 Kuluttajahinnat

Kuluttajahintaindeksin vuosimuutos on kiihtynyt yli 3 prosenttiin vuoden 2021 loppupuolella. Hintojen nousu on suurimmalta osalta seurausta energian hinnan noususta. Nestemäisten polttoaineiden hinnat ovat edelleen korkealla ja sähkön hinnan nousu on kiihtynyt edelleen. Myös tavaroiden hintojen nousu on alkanut näkyä inflaatiota kiihdyttävänä tekijänä pitkään jatkuneen hintojen laskun jälkeen. Tavaroiden hintojen nousun taustalla on sekä kysyntä- että tarjontapuolen tekijöitä. Kysyntäpuolella keskeinen tekijä on koronaviruspandemian aikana kuluttajille kertyneiden säästöjen purkautuminen kulutukseen. Suomessa kotitalouksien kysyntä on purkautunut asuntojen remonttien ja siihen liittyvien tarvikkeiden kallistumisena.

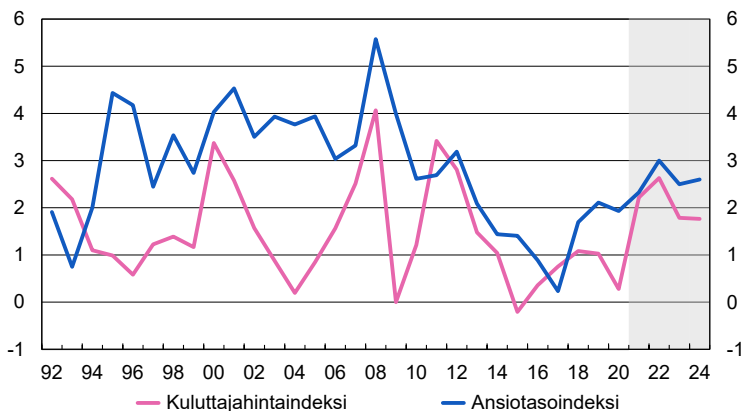
Kuluttajahintaindeksi prosenttimuutos ja kasvuvaikutukset

Vuonna 2021 kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitattuna inflaatioksi ennustetaan 2,2 %. Energian hinta pitää inflaatiota yllä vuodenvaihteen ympärillä ja kääntyy vähitellen alenevaksi vuoden 2022 aikana. Vuoden 2022 inflaatio ehtii kuitenkin kiihtyä 2,6 prosenttiin.

Palveluiden hintojen nousu ylläpitää inflaatiota eniten tulevina vuosina. Myös elintarvikkeiden hintojen nousu pysyv nopeana tulevia vuosina, sillä ruuan maailmanmarkkinahinnat ovat olleet nousussa. Vuosina 2023 ja 2024 kansallisen kuluttajahintaindeksin odotetaan nousevan 1,8 % kumpanakin vuonna. Pohjainflaatio kiihtyy maltillisesti, mutta pysyttelee alla kahden prosentin koko ennustejaksolla.

Kuluttajahinta- ja ansiotasoindeksi muutos vuodentakaiseen, %

Taulukko 13. Hintaindeksjä

	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
	muutos, prosenttia					
Vientihinnat ¹	-0,3	-4,2	8,3	6,7	1,8	2,4
Tuontihinnat ¹	0,4	-5,0	8,7	6,6	1,7	2,2
Kuluttajahintaindeksi	1,0	0,3	2,2	2,6	1,8	1,8
Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi	1,1	0,4	2,1	2,4	1,9	1,9
Verollinen kotimarkkinoiden perushintaindeksi	1,0	-3,3	9,4	6,3	2,2	2,2
Rakennuskustannusindeksi	1,0	-0,3	5,4	5,6	2,1	2,1

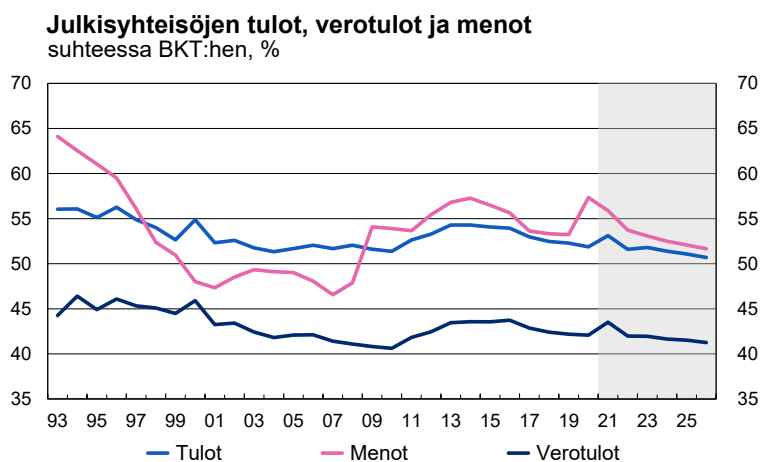
¹ Kansantalouden tilinpidon mukaan

2 Julkinen talous

2.1 Julkisyhteisöt yhteensä

Koronaepidemian myötä isoksi kasvanut julkisen talouden alijäämä pienenee vauhdikkaasti lähivuosina. Ripeä talouskasvu ja koronaepidemian vuoksi päätettyjen tukitoimien vähentyminen vahvistavat julkista taloutta. Julkinen talous jää kuitenkin ripeän suhdannepyrähdyksen jälkeen yhä alijäämäiseksi. Julkisessa taloudessa vallitsee rakenteellinen menojen ja tulojen välinen epätasapaino.

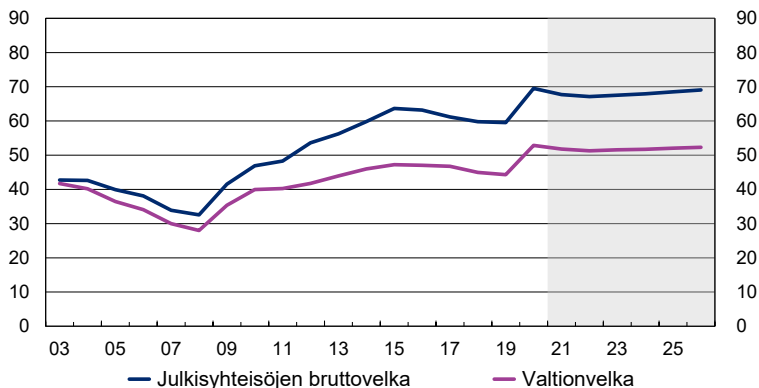
Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen kohosi koronaepidemian vuoksi 10 prosenttiyksikköä korkeammalle tasolle kuin ennen kriisiä. Velkasuhteen kasvu taittuu tänä vuonna ja jatkaa laskuaan ensi vuonna. Vahva BKT:n kasvu vaikuttaa suotuisasti velkasuhteen kehitykseen. Julkisessa velassa on huomioitu myös päivittynyt arvio HX-hankkeen rahoituksesta. Arvion päivittymisen takia vuoden 2021 ja 2022 velanottotarve on aiemmin arvioitua pienempi. Keskipitkällä aikavälillä velkasuhde alkaa kasvaa uudelleen. Julkinen velkasuhde on jäämässä huomattavasti korkeammalle tasolle kuin ennen koronavirusepidemiaa, mikä lisää julkiseen talouteen kohdistuvia riskejä.

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Julkisyhteisöjen velka suhteessa BKT:hen, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Valtionhallinto on kantanut suurimman osan koronaepidemian vuoksi päätettyjen tukitoimien kustannuksista. Valtionhallinto onkin julkisen talouden alasektoreista alijäämäisin. Valtionhallinnon alijäämä pienenee ennustejaksolla talouskasvun sekä päättyvien tukitoimien siivittämänä.

Paikallishallinnon rahoitusasema muuttuu jälleen alijäämäiseksi tilapäisen tasapainon jälkeen. Vuonna 2023 Suomen julkisyhteisöjen rakenne muuttuu, kun sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuu siirretään kunnilta hyvinvointialueille. Tämä helpottaa kuntien rakenteellisia, väestön ikääntymisestä johtuvia, menopaineita. Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa lievästi alijäämäisenä. Alijäämä johtuu mittavista investoinneista.

Työeläkelaitosten rahoitusasema kohenee työllisyyden kohenemisesta seuranneen vahvan maksutulokehityksen johdosta sekä yksityisen sektorin maksukorotuksesta, jolla kompensoidaan vuoden 2020 maksualennusta. Ylijäämä jää tulevina vuosina kuitenkin maltillisiksi, koska eläkemenojen kasvu jatkuu ja hyvin alhainen korkotaso hidastaa työeläkelaitosten omaisuustulojen kasvua. Muiden sosiaaliturvarahastojen tilannetta helpottaa työttömyyden aleneminen.

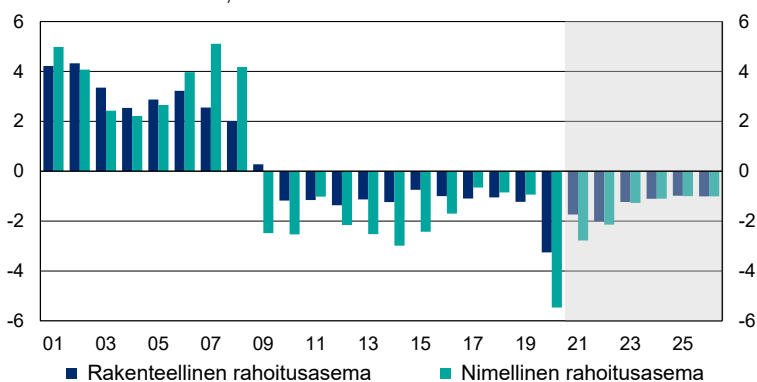
Taulukko 14. Julkisyhteisöt¹

	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
	miljardia euroa					
Välittömät verot	38,4	37,9	41,7	41,4	43,2	44,7
Tuotannon ja tuonnin verot	33,6	33,1	35,1	36,2	36,8	37,3
Sosiaalivakuutusmaksut	28,6	27,6	30,5	31,7	33,0	34,0
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä ²	101,3	99,4	108,2	110,2	113,9	116,9
Muut tulot ³	25,0	23,9	24,7	26,1	27,6	28,2
siitä korkotulot	1,6	1,3	1,3	1,4	1,5	1,6
Tulot yhteensä	125,6	122,5	132,1	135,4	140,6	144,2
Kulutusmenot	55,6	57,7	60,7	62,8	63,5	65,3
Tukipalkkiot	2,6	4,2	4,3	2,8	2,9	2,9
Sosiaalietuudet ja -avustukset	43,8	46,4	46,8	47,5	49,0	50,4
Muut tulonsiirrot	5,8	6,7	6,6	6,7	6,6	6,5
Tukipalkkiot ja tulonsiirrot yhteensä	52,1	57,3	57,7	57,0	58,6	59,9
Pääomamenot ⁴	10,9	11,8	12,0	12,6	12,6	12,8
Muut menot	9,1	8,6	8,5	8,6	9,4	9,3
siitä korkomenot	2,0	1,6	1,3	1,2	1,0	0,9
Menot yhteensä	127,8	135,4	139,0	141,0	144,1	147,2
Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto (-)	-2,3	-12,9	-6,9	-5,6	-3,5	-3,1
Valtionhallinto	-2,6	-13,1	-8,3	-6,5	-3,9	-4,0
Paikallishallinto	-3,0	0,0	-0,5	-1,9	-1,7	-1,5
Hyvinvointialueet					-0,7	-0,6
Työeläkelaitokset	2,7	0,3	2,0	2,5	2,4	2,5
Muut sosiaaliturvarahastot	0,6	-0,2	-0,0	0,2	0,5	0,5
Perusjäämä ⁵	-0,3	-11,3	-5,6	-4,4	-2,5	-2,2

¹ Kansantalouden tilinpidon mukaan² Sisältää pääomaverot³ Ml. pääomansiirrot ja pääoman kuluminen⁴ Pääoman bruttomuodostus ja pääomansiirrot⁵ Nettoluotonanto ilman bruttokorkomenoja

Julkisyhteisöjen nimellinen ja rakenteellinen rahoitusasema suhteessa BKT:hen, %

Laskelmat perustuvat EU-komission tuotantofunktiolähestymistapaan

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Taulukko 15. Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja

	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	42,2	42,1	43,5	42,0	41,9	41,7
Julkisyhteisöjen menot ¹	53,2	57,3	55,9	53,7	53,1	52,5
Nettoluotonanto	-0,9	-5,5	-2,8	-2,1	-1,3	-1,1
Valtionhallinto	-1,1	-5,5	-3,3	-2,5	-1,4	-1,4
Paikallishallinto	-1,2	0,0	-0,2	-0,7	-0,6	-0,5
Hyvinvointialueet					-0,2	-0,2
Työeläkelaitokset	1,1	0,1	0,8	1,0	0,9	0,9
Muut sosiaaliturvarahastot	0,3	-0,1	-0,0	0,1	0,2	0,2
Perusjäämä ²	-0,1	-4,8	-2,2	-1,7	-0,9	-0,8
Julkisyhteisöjen velka	59,5	69,5	67,7	67,1	67,5	67,9
Valtionvelka	44,3	52,9	51,8	51,3	51,6	51,7
Julkisyhteisöjen työllisyys, 1000 henkeä	653	658	675	681	673	674
Valtionhallinto	138	143	146	146	146	146
Paikallishallinto	502	502	516	522	266	266
Hyvinvointialueet					248	248
Sosiaaliturvarahastot	13	13	13	13	13	13

¹ EU-harmonisoitu

² Nettoluotonanto ilman bruttokorkomenoja

2.2 Valtionhallinto

Valtionhallinnon rahoitusasema heikkeni v. 2020 voimakkaasti covid-19-epidemian seurauksena. Kansantalouden tilinpidon mukaan rahoitusasema oli v. 2020 peräti 13,1 mrd. euroa alijäämäinen ollen 5,5 % suhteessa BKT:hen. Talouden voimakas supistuminen heikensi valtiontaloutta suhdanneautomaatiikan aiheuttamien menojen kasvun ja tulojen supistumisen kautta. Myös päätöseräiset menolisäykset ovat heikentäneet valtionhallinnon rahoitusasemaa merkittävästi.

Valtionhallinnon menojen arvioidaan olevan v. 2021 edellisen vuoden tasolla, mutta rahoitusasema paranee vuotta aiemmasta tulojen kasvaessa ripeästi. Valtionhallinnon rahoitusaseman arvioidaan olevan v. 2021 8,3 mrd. euroa alijäämäinen, mikä on 3,3 % suhteessa BKT:hen. Talouden elpyessä ja työllisyyden kasvaessa valtionhallinnon saamat välittömät verotulot kasvavat poikkeuksellisen paljon vuotta aiemmasta. Kotitalouksien ostovoiman kasvu näkyy myös välillisten verotulojen nopeana kasvuna.

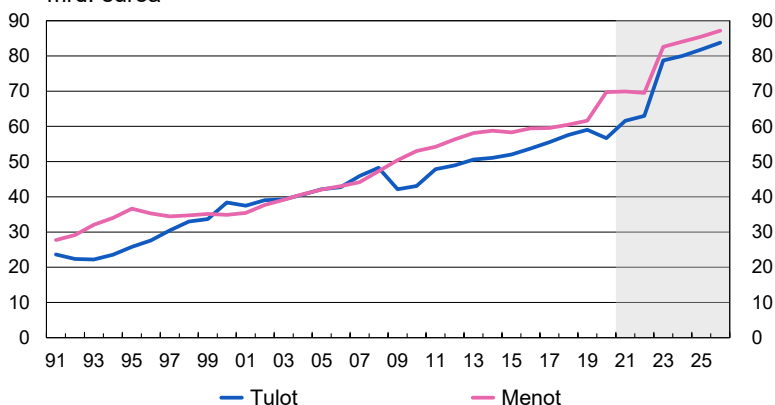
Aktiivinen finanssipolitiikka pitää päätöseräiset menot korkealla tasolla. Pääministeri Marinin hallitus on antanut vuoden 2021 aikana neljä lisätalousarviota. Vuonna 2021 annettuja uusia päätöseräisiä toimia ovat mm. covid-19-rokotteen lisähankinnat ja tuet lasti- ja matkustaja-alusvarustamoiden liikennöintiin. Lisäksi EU:n elpymis- ja palautumistukiväline (RRF) tuo menolisäyksiä etenkin vuosille 2022-2023. RRF:n menolisäykset kohdistuvat investointiavustuksiin, tukipalkkioihin, julkiseen kulutukseen sekä jonkin verran julkisiin investointeihin. RRF:n aiheuttamat menolisäykset katetaan ensivaiheessa EU:lta saaduilla tulonsiirroilla, eikä niillä siten ole vaikutusta valtionhallinnon rahoitusasemaan. Suomen maksuosuus elpymisvälineen rahoituksesta tulee maksettavaksi vuosina 2028–2058.

Vuonna 2022 valtionhallinnon alijäämän arvioidaan pienenevän tulojen kasvun jatkuessa kohtuullisena. Menot pysyvät edelleen korkealla tasolla. Covid-19-epidemian aiheuttamat lisäkulut pienevät mutta toisaalta menoja kasvattavat panostukset investointeihin. Rahoitusaseman arvioidaan olevan n. 6,5 mrd. euroa alijäämäinen.

Alijäämän odotetaan edelleen pienenevän 3,9 mrd. euroon v. 2023. Ennustejakson loppuvuosina alijäämän ei odoteta muuttuvan merkittävästi. Vuosina 2023-2026 alijäämän arvioidaan olevan 1,1-1,4 % suhteessa BKT:hen. Tulojen reippaan kasvun oletetaan hidastuvan vuoden 2023 jälkeen. Valtionhallinnon menoja kasvattavat vuodesta 2023 lähtien puolustusmateriaalihankinnat, jotka nostavat investointeja tuntuvasti.

Valtionhallinnon tulot ja menot

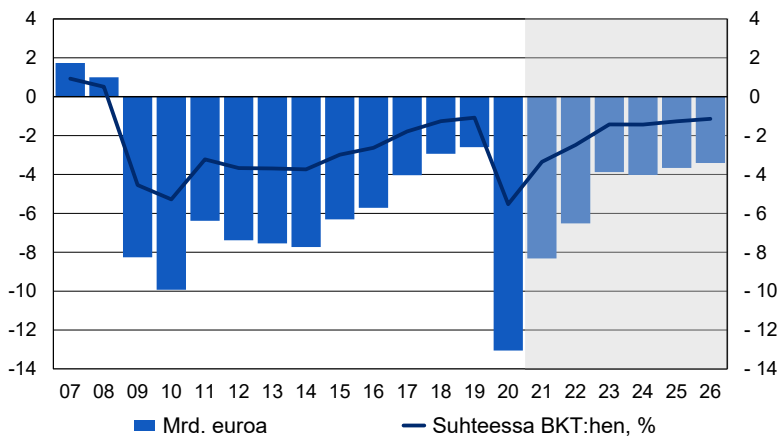
mrd. euroa

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Valtionhallinnon rahoitusasema

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Taulukko 16. Valtionhallinto¹

	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
	miljardia euroa					
Välittömät verot	15,2	13,3	16,1	15,9	30,8	31,6
Tuotannon ja tuonnin verot	33,6	33,1	35,1	36,2	36,8	37,3
Sosiaaliturvamaksut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Verot ja sosiaaliturvamaksut yhteensä ²	49,6	47,2	52,1	53,0	68,4	69,8
Muut tulot ³	9,5	9,4	9,4	9,8	9,8	9,7
siitä korkotulot	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Tulot yhteensä	59,1	56,7	61,4	62,8	78,2	79,5
Kulutusmenot	14,4	15,1	16,0	16,6	16,6	17,0
Tukipalkkiot ja muut tulonsiirrot	40,6	47,7	47,2	45,7	58,9	60,0
siitä muille julkisyhteisöille	28,7	33,2	32,7	32,7	45,8	46,9
Korkomenot	1,8	1,5	1,2	1,1	0,9	0,7
Pääomamenot ⁴	4,9	5,4	5,3	5,9	5,7	5,8
Menot yhteensä	61,7	69,7	69,8	69,3	82,1	83,5
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	-2,6	-13,1	-8,3	-6,5	-3,9	-4,0
Perusjäämä ⁵	-0,8	-11,5	-7,1	-5,4	-3,0	-3,3

¹ Kansantalouden tilinpidon mukaan² Sisältää pääomaverot³ Ml. pääomansiirrot ja pääoman kuluminen⁴ Pääoman bruttomuodostus ja pääomansiirrot⁵ Nettoluotonanto ilman bruttokorkomenoja

2.3 Paikallishallinto

Kansantalouden tilinpidon mukaan paikallishallinnon rahoitusasema oli v. 2020 hieman ylijäämäinen. Paikallishallinnon rahoitusaseman yli 3 mrd. euron kohentumisesta v. 2020 edeltäneeseen vuoteen nähden selittävät covid-19-epidemian vuoksi kuntatalouteen kohdennetut mittavat tukitoimet, jotka ylittivät koronasta kuntataloudelle aiheutuneet kustannukset v. 2020.

Vuonna 2021 paikallishallinnon rahoitusaseman arvioidaan heikkenevän n. 550 milj. euroa alijäämäiseksi. Valtion kuntatalouteen kohdistamat covid-19-tukitoimet jatkuvat mittavina mutta pienempinä kuin v. 2020. Kulutusmenojen kasvu on kuitenkin vuoden 2021 aikana kiihtynyt, minkä on aiheuttanut mm. suojarusteisiin ja covid-19-viruksen testaukseen käytettävien menojen kasvu, hallitusohjelman tehtävämuutokset ja kunta-alan palkankorotukset. Lisäksi epidemian aikana on kertynyt mm. palvelu- ja hoitovelkaa, joiden purkaminen on aiheuttanut ylimääräisiä menopaineita. Hallitus on sitoutunut rahoittamaan kuntien uudet ja laajenevat tehtävät täysimääräisesti sekä kompensoimaan koronavirukseen välittömästi liittyvät kustannukset kunnille.

Paikallishallinnon vuosien 2023–2026 kehitysarvio on painelaskelma, jossa on huomioitu yleisen talous- ja väestökehityksen lisäksi vain jo julkisen talouden suunnitelmaan ja talousarvioesityksiin sisältyvät kuntatalouteen vaikuttavat toimenpiteet. Arvio ei sisällä kuntien ja kuntayhtymien omia toimia vuosille 2023–2026. Ne huomioidaan kehitysarviossa vasta talousarvioiden valmistumisen jälkeen. Kunnallisveroprosentit on pidetty vuoden 2022 tasolla. Painelaskelmassa on huomioitu eduskunnan hyväksymä hallituksen esitys sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistamisesta, joka siirtää sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen kunnilta hyvinvointialueiden vastuulle v. 2023. Hyvinvointialueiden väliaikaishallinto on sisällytetty osaksi paikallishallinnon ennustetta vuoden 2022 loppuun saakka. Hallituksen suunnittelemaa TE-palveluiden siirtoa kunnille v. 2024 ei ole vielä huomioitu kehitysarviossa.

Vaikka paikallishallinnon menojen kasvu hidastuu v. 2022 covid-19-kriisin helpottaessa, heikkenee paikallishallinnon rahoitusasema voimakkaasti, kun määräraikaisten tukitoimien vaikutus pienenee tai päättyy. Lisäksi useamman kuntalaisen kunnallisvero kevenee kuin nousee, mutta verotettavilla tuloilla painotettu keskimääräinen kunnallisveroprosentti jää likimain edellisvuoden tasolle olleen 20,01 %. Kertaluonteiset covid-19-kriisistä johtuvat tuet ovat helpottaneet paikallishallinnon

talouden tilannetta ja lieventäneet pahimpia sopeutuspaineita, mutta eivät ratkaiseet kuntatalouden rakenteellista tulojen ja menojen epätasapainoa, joka on seurausta väestön ikääntymisen aiheuttamasta sosiaali- ja terveydenhuoltomenojen kasvupaineesta ja työikäisten määrän vähenemisestä. Kulutusmenojen kasvua ylläpitävät myös hallituksen päättämät tehtävien laajennukset, hoito- ja palveluvelan purku sekä hintojen nousu. Toisaalta sote-uudistus saattaa kannustaa kuntia hillitsemään sote-menojen kasvua. Kuntien ja kuntayhtymien omia pysyviä sopeustoimia on sisällytetty ennusteeseen teknislouhteisesti 100 milj. euroa vuoden 2022 tasossa.

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset ovat katkolla helmikuun lopussa 2022. Henkilöstökulut muodostavat paikallishallinnon suurimman kuluerän, ja siksi kunta-alan palkkaratkaisuilla on suuri merkitys sen kustannuskehitykselle. Painelaskelmassa paikallishallinnon ansiokehityksen on oletettu mukailevan koko kansantalouden ennustettua ansiokehitystä vuosina 2022-2026. Työmarkkinoiden kireys näkyy korostetusti kunta-alalla, sillä TEM:in ammattibarometrin mukaan työnantajilla on pulaa etenkin terveydenhuollon ja sosiaalityön ammattilaisista. Myös varhaiskasvatuksen opettajien ja erityisopettajien rekrytoinneissa on ollut haasteita.

Vuonna 2023 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirretään hyvinvointialueille ja niitä vastaava rahoitus valtiolle. Sekä paikallishallinnon tulot että menot lähes puolittuvat uudistuksen seurauksena.¹ Paikallishallinnon menojen kasvupaine, joka on ollut seurausta vanhenevan väestön kasvavasta hoito- ja hoivapalvelujen tarpeesta, helpottuu sote-uudistuksen myötä. Paikallishallintoon luettavat tehtävät painottuvat uudistuksen jälkeen entistä vahvemmin nuorien ikäluokkien palveluihin kuten varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, minkä seurauksena palvelutarve kääntyy laskevaksi. Palvelutarpeen laskun vaikutusta on hieman pehmenetty kehitysarviossa, sillä valmiudet sopeuttaa palvelutuotantoa nopeasti vaihtelevat eri kunnissa.

Paikallishallinnon investoinnit ovat kasvaneet viimeiset 15 vuotta ja kasvu on ollut hyvin ripeää muutaman viime vuoden aikana. Maassamme on uudistettu vilkkaasti mm. keskussairaalaverkostoa, jonka investointihuippu on jäämässä taakse. Paikallishallinnosta siirtyy hyvinvointialueiden mukana pois investointeja 1,2 mrd. euron edestä. Vaikka

---

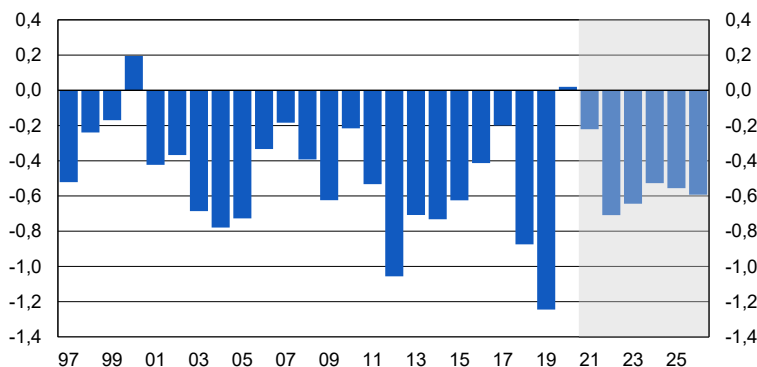
¹ Sote-uudistukseen liittyvät laskelmat ovat vielä alustavia ja ne tarkentuvat julkisen talouden suunnitelman 2023–2026 valmistelun yhteydessä. Valtiovarainministeriö on havainnut virheen kuntien peruspalvelujen valtionosuuslaskelmissa, jonka korjaamisen seurauksena valtionosuudet olisivat n. 340 milj. euroa ennusteessa huomioitua suuremmat vuodesta 2023 alkaen. Virhe ei vaikuta kuntien ja hyvinvointialueiden väliseen sote-siirtolaskelmaan.

investointien nopeimman kasvuvaiheen arvioidaan olevan jo takanapäin, oletetaan investointien pysyvän korkealla tasolla koko tarkastelujakson ajan. Investointipaineet pysyvät mittavina muun muassa rakennuskannan iän ja väestön muuttoliikkeen vuoksi.

Paikallishallinnon menojen ja tulojen rakenteellinen epätasapaino kasvattaa paikallishallinnon velkaantumista vuoteen 2023 saakka. Sote-uudistuksen seurauksena paikallishallinnolta siirtyy n. 4,6 mrd. euroa hyvinvointialueille v. 2023. Paikallishallinto jää painelaskelmassa alijäämäiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen, mutta alijäämän kasvu maltillistuu, mikä näkyy myös paikallishallinnon velkasuhteen kasvun hidastumisena.

Paikallishallinnon rahoitusasema

suhteessa BKT:hen, %

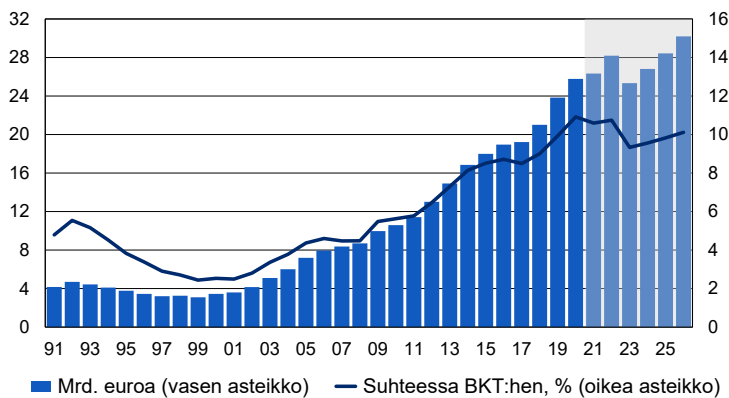

Ml. sote-uudistus vuodesta 2023 alkaen

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Paikallishallinnon velka

Ml. sote-uudistus vuodesta 2023 alkaen

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Taulukko 17. Paikallishallinto¹

	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
	miljardia euroa					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	23,2	24,5	25,6	25,5	12,5	13,1
siitä kunnallisvero	19,4	20,5	20,8	21,6	9,0	9,6
yhteisövero	1,9	2,1	2,9	1,8	1,4	1,5
kiinteistövero	1,9	2,0	2,0	2,0	2,0	2,1
Muut tulot ²	20,0	23,5	24,0	24,2	13,3	13,6
siitä korkotulot	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
siitä tulonsiirrot valtiolta	14,4	17,7	17,9	17,9	7,2	7,4
Tulot yhteensä	43,2	48,0	49,6	49,7	25,8	26,7
Kulutusmenot	37,5	38,8	40,6	42,0	19,7	20,3
siitä palkansaajakorvaukset	22,1	22,4	23,4	24,2	12,5	12,8
Tulonsiirrot	2,5	2,6	2,7	2,7	2,0	2,0
siitä sosiaalietuudet ja -avustukset	0,8	0,8	0,8	0,8	0,2	0,2
tukupalkkiot ja muut tulonsiirrot	1,6	1,8	1,8	1,8	1,7	1,7
korkomenot	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Pääomamenot ³	6,2	6,6	6,8	6,9	5,8	5,9
Menot yhteensä	46,2	48,0	50,2	51,6	27,5	28,2
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	-3,0	0,0	-0,5	-1,9	-1,7	-1,5
Perusjäämä ⁴	-2,9	0,1	-0,5	-1,8	-1,6	-1,4

¹ Kansantalouden tilinpidon mukaan² Ml. saadut pääomansiirrot ja kiinteän pääoman kuluminen³ Pääoman bruttomuodostus ja maksetut pääomansiirrot⁴ Nettoluotonanto ilman bruttokorkomenoja

2.4 Hyvinvointialueet

Hyvinvointialueet on eriytetty julkisen talouden ennusteessa omaksi alasektorikseen paikallishallinnosta vuodesta 2023 alkaen. Hyvinvointialueisiin luetaan ennusteessa sote-uudistuksen yhteydessä perustettavien uusien hyvinvointialueiden toiminta, HUS-yhtymä sekä Helsingin kaupungin sote-tehtävät.

Hyvinvointialueet ovat toimintansa aluksi hieman alijäämäisiä, noin 0,2 % suhteessa BKT:hen. Alijäämä johtuu sosiaali- ja terveydenhuollon investointien korkeasta tasosta.

Hyvinvointialueet saavat rahoituksensa pääosin valtiolta. Valtionrahoitus kehittyy kahtena ensimmäisen toimintavuonna arvioidulla palvelutarpeen kasvulla lisättyinä 0,2 prosenttiyksiköllä sekä maakuntien hintaindeksin ja tehtävämuutosten mukaan. Lisäksi hyvinvointialueet saavat jonkin verran maksutuottoja. Vuonna 2023 sektorin kokonaistulot ovat 26,5 mrd. euroa, josta 90 % tulee valtiolta.

Hyvinvointialueiden menokehitys perustuu palvelutarpeen kasvuun sekä ennakoituun hintakehitykseen. Arvio investoinneista perustuu sairaanhoitopiirien taloussuunnitelmiin. Pääosa hyvinvointialueiden menoista koostuu sosiaali- ja terveyspalveluiden tuotantokustannuksista. Vuonna 2023 menoista 25,3 mrd. euroa on henkilöstökuluja tai tavaroiden ja palveluiden ostomenoja.

Hyvinvointialueille aiheutuu aluksi myös muutuskustannuksia toiminnan aloittamisesta ja järjestäytymisestä. Ennusteessa on oletettu, että ICT-muutuskustannuksista, hallinnollisista menoista sekä palkkojen yhdenmukaistamisesta aiheutuvat muutuskustannukset toteutuvat sote-uudistusta koskevassa hallituksen esityksessä arvioidun mukaisina. Muutuskustannusten mittaluokkaan liittyy epävarmuutta.

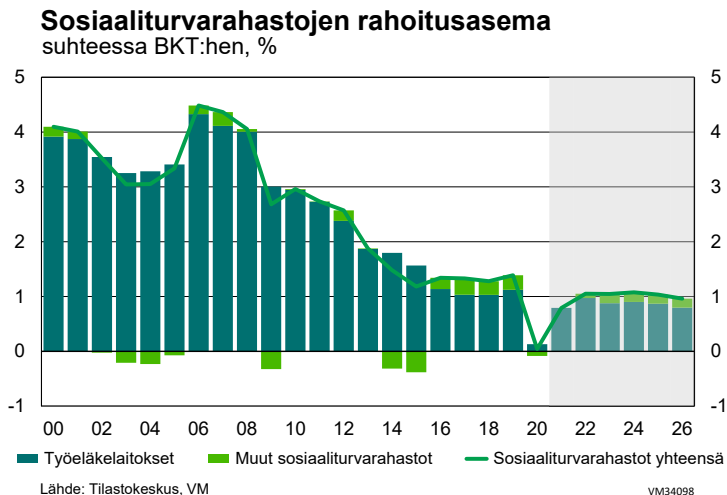
Taulukko 18. Hyvinvointialueet

	2023**	2024**
	mrd. euroa	
Kokonaistulot	26,5	27,4
Kokonaismenot	27,2	28,0
Nettoluotonanto/-otto	-0,7	-0,6
Velka	5,3	5,9

2.5 Sosiaaliturvarahastot

Työeläkelaitosten ylijäämä romahti 0,1 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2020. Vuonna 2021 ylijäämä palautuu 0,9 prosenttiin. Vuoden 2020 määräaikaisen yksityisen sektorin työnantajien työeläkemaksualennuksen päättymisen ja palkkasumman koheneminen ovat parantaneet työeläkemaksutuloja. Myös omaisuustulot kasvavat hyvin. Vuosina 2022-2025 maksutuloja parantaa vuoden 2020 työeläkemaksualennusta kompensoiva maksuero. Työeläkesektorin ylijäämä pysyy hie- man alle prosentissa suhteessa BKT:hen.

Muut sosiaaliturvarahastot olivat 0,1 % alijäämäisiä suhteessa BKT:hen vuonna 2020. Vuonna 2021 sektori palautuu lähelle tasapainoa. Työttömyysmenot laskevat jo jonkun verran ja työttömyysvakuutusmaksuja korotettiin vuoden 2021 alussa. Vuonna 2022 maksuja korotetaan lisää ja työttömyysmenojen odotetaan vähenevän reippaasti, kun parantunut työttömyystilanne ehtii vaikuttaa koko vuoden ajan. Sektori jää noin 0,2 % ylijäämäiseksi suhteessa BKT:hen vuodesta 2022 alkaen. Työllisyysrahaston suhdannepuskuri alkaa kasvaa ja ennustejakson loppupuolella alkaa tulla paineita maksun alennukselle suhdannepuskurin ylärajan lähestymisen takia.

Taulukko 19. Sosiaaliturvarahastot¹

	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
	miljardia euroa					
Sijoitustulot	4,3	3,5	3,9	4,4	4,7	5,2
Sosiaaliturvamaksut	28,5	27,6	30,5	31,7	32,9	33,9
siitä työnantajien maksut	17,8	16,7	18,8	19,8	20,6	21,2
vakuutettujen maksut	10,8	10,8	11,7	11,9	12,4	12,8
Tulon- ja pääomansiirrot julkisyhteisöiltä	15,7	17,2	16,4	16,2	16,2	16,4
Muut tulot	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
Tulot yhteensä	48,9	48,7	51,2	52,6	54,2	55,9
Kulutusmenot	3,8	3,8	4,0	4,2	4,2	4,3
Sosiaalietuudet ja -avustukset	38,5	41,2	41,5	42,1	43,6	44,8
Muut menot	3,2	3,6	3,7	3,5	3,6	3,7
Menot yhteensä	45,5	48,6	49,2	49,9	51,4	52,9
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	3,3	0,1	2,0	2,8	2,8	3,0
Työeläkelaitokset	2,7	0,3	2,0	2,5	2,4	2,5
Muut sosiaaliturvarahastot	0,6	-0,2	-0,0	0,2	0,5	0,5
Perusjäämä ²	3,4	0,1	2,0	2,8	2,9	3,0

¹ Kansantalouden tilinpidon mukaan.² Nettoluotonanto ilman bruttokorkomenoja.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
Snellmaninkatu 1 A
PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 0295 160 01
vm.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-367-884-2 (pdf)

Joulukuu 2021